

marineblad

nummer 8, december 2012, jaargang 122

Uitgave van de Koninklijke Vereniging van Marineofficieren

- Interview met ICK
- Privébewakers oplossing tegen zeeroverij?

SPECIAL KORPS MARINIERS

- CKM over huidige en toekomstige inzet
- De politietrainingsmissie in Kunduz

- 3 **COLUMN**
Voorzitter KVMO
- 4 **HET KORPS MARINIERS**
Op vele fronten in beweging
- 10 **INTERVIEW**
LTGENMARNIS T. van Ede,
de nieuwe IGK
- 8 **CARTOON**
- 15 **COLUMN**
Colijn
- 16 **OPERATIES**
De Nederlandse Politietrainingsmissie
- 21 **OPINIE**
Zijn privébewakers de juiste oplossing
tegen zeeroverij?
- 25 **OPINIE**
De noodzaak van financiële
flexibiliteit voor Defensie
- 28 **BOEKEN**
- 30 **MARINEFAMILIE**
De broers Goedhart
- 33 **KVMO ZAKEN | JONGEREN**
- 34 **KVMO ZAKEN**

BRIGGENMARNIS
R. Oppelaar over huidige
inzet van en ontwikkelingen
bij het Korps

4

‘Naast duidelijkheid
het personeel weer
perspectief bieden’

10

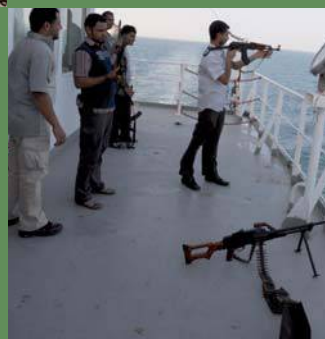

Terugblik PTG-3 in
Kunduz

16

Zijn privébewakers
de juiste oplossing
tegen zeeroverij?

21

De noodzaak van
financiële flexibiliteit

25

KVMO

Het Marineblad is een uitgave van de Koninklijke Vereniging van Marineofficieren
en verschijnt 8 keer per jaar

ISSN: 0025-3340

Hoofredactie:
KLTZ ing. M.E.M de Natris (wnd.)
Mw. drs. M.L.G. Lijmbach

Eindredactie
Mw. drs. M.L.G. Lijmbach

Artikelencommissie
drs. A.A. Bon, KLTZA mr. H. Broekhuizen,
LTZT 1 F.G. Marx MSc., LTZE zOC dr. ir. W.L.
van Norden, LTZzOC drs. R.M. de Ruiter,
LNTKOLMARNIS dr. A.J.E. Wagemaker MA,
MAJMARNIS R.A.J. de Wit

Medewerkers:
Mw. drs. Z. Borgeld-Guman,
prof.dr. J. Colijn, KLTZT H. Boomstra
(cartoon)
AVDD (foto's, tenzij anders vermeld)

Adres redactie
Wassenaarseweg 2
2506 CH Den Haag
Tel. 070-383 95 04
marineblad@kvmo.nl
www.kvmo.nl

Vormgeving
Frank de Wit
Tel. 038-455 17 54

Drukker
EposPress
Postbus 1070
8001 BB Zwolle

Advertenties
070-383 95 04

Abonnementen
Voor leden van de KVMO is het Marineblad gratis. Informatie over het lidmaatschap van de KVMO staat op:
www.kvmo.nl/veelgestelde-vragen
Niet-leden betalen € 49,50 (NL) of € 69,50 (buitenland) per jaar.

Copyright Marineblad
Overname van artikelen is enkel toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie en onder uitdrukkelijke vermelding van de bron. Artikelen in het Marineblad vertolken niet noodzakelijk de visie van het hoofdbestuur van de Koninklijke Vereniging van Marineofficieren of van de redactie. De inhoud van artikelen blijft geheel voor verantwoording van de auteur(s). De wijze van aanleveren van artikelen is in te zien op
www.kvmo.nl/marineblad.

Adreswijziging
Zo tijdig mogelijk schriftelijk doorgeven aan:
Secretariaat KVMO
Antwoordnummer 93244
2509 WB Den Haag
(geen postzegel nodig)
of secretariaat@kvmo.nl

Foto cover:
Mariniers tijdens de oefening Cold Response in Noorwegen, maart 2012. (AVDD)

Veranderingen

Voor u ligt het laatste Marineblad van 2012 en het eerste Marineblad dat onder mijn verantwoordelijkheid tot stand is gekomen. Voor velen van u zal het ongetwijfeld een verrassing zijn geweest dat KLTZA Rob Hunneco in het vorige Marineblad aangaf dat hij de voorzittershamer aan mij als waarnemend voorzitter heeft overgedragen.

Ik heb Rob namens u bedankt voor zijn tomeloze inzet voor onze vereniging. Tijdens de Algemene Vergadering van 13 juni a.s. zal de KVMO Rob op gepaste wijze in het 'zonnetje' zetten. Het hoofdbestuur van de KVMO is op dit moment de sollicitatieprocedure voor een nieuwe voorzitter aan het voorbereiden. In het volgende Marineblad zult u hierover nader worden geïnformeerd.

Naast de voorzitter is afgelopen maand ook hoofdbestuurslid KLTZ Wilco Kramer wegens een overplaatsing teruggetreden. Net als alle andere verenigingen kan de KVMO niet zonder vrijwilligers. Ik zou dus graag een beroep op u willen doen. Schrik niet als ik u bel en schroom niet om invulling te geven aan mijn verzoek om het hoofdbestuur dan wel een afdelingsbestuur te komen versterken. Uiteraard kunt u zich ook voor nadere informatie tot mij wenden.

Het hoofdbestuur heeft op verzoek tevens afscheid genomen van één van onze huisjuristen KLTZ b.d. Onno Borgeld. Onno heeft aangegeven een stapje terug te willen doen. We betreuren dit maar begrijpen het. Onno zal langzaam gaan afbouwen en alle lopende zaken gewoon afhandelen.

Onlangs is een belangrijke stap gezet in het reorganisatieproces van het CZSK. Zowel de medezeggenschap als de bonden hebben ingestemd met het voorlopig reorganisatieplan CZSK. Er ligt dus geen enkele belemmering meer om de reorganisatie bij CZSK door te voeren. Voor een groot gedeelte van het marinepersoneel komt er eindelijk een einde aan de onzekerheid. Dit geldt helaas nog niet voor iedereen. Voor de medewerkers waarvan de functie vervalt, kan het nog wel enkele maanden duren voordat zij duidelijkheid krijgen over hun toekomst. Een spannende periode, waarbij ik hen veel sterkte toewens.

De toekomst zal uitwijzen of de juiste keuzes zijn gemaakt en of de taken met het wederom ingekrompen personeelsbestand nog kunnen worden uitgevoerd. In dit 'mariniers' getinte Marineblad zal in verschillende artikelen worden stilgestaan bij de (pijn van de) aanstaande reorganisaties. Echter, er wordt ook een blik naar de toekomst geworpen. Een toekomst, waarin de vloot en het Korps onlosmakelijk met elkaar verbonden blijven.

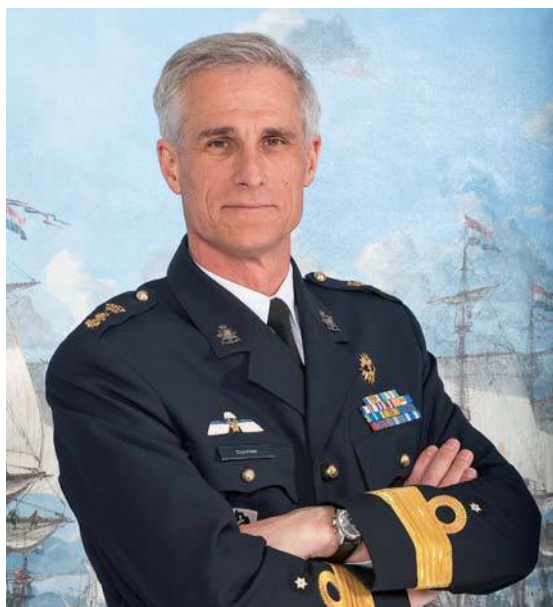
Het artikel over de Police Training Group in Kunduz heeft een extra politieke dimensie gekregen nu onze Duitse partner onlangs heeft aangegeven zich medio 2013 terug te trekken. Tijdens mijn recente bezoek aan Afghanistan ben ik onder de indruk geraakt van de prestaties die tot nu toe zijn geleverd. Naast de opleiding van politieagenten is er geïnvesteerd in de totale justitiële keten. Dus ook in de advocaten en rechters in de provincie Kunduz. Het zou jammer zijn als we de missie niet kunnen voltooien door een eventuele vroegtijdige beëindiging.

Ik wens u veel leesplezier en namens het hoofdbestuur van de KVMO fijne feestdagen en een gezond en gelukkig nieuwjaar.

Op vele fronten in beweging

Het afgelopen jaar was het Korps Mariniers niet alleen in het nieuws vanwege inzet en prestaties maar ook vanwege andere zaken. Er zijn bepaalde capaciteiten overgebracht naar de Landmacht, er lijkt een verhuizing naar Vlissingen aan te komen en tijdens de huidige reorganisatie is de interne structuur van het Korps aangepast. De mariniers zijn blijkbaar op vele fronten in beweging. De KVMO is benieuwd naar de achterliggende redenen en vraagt zich af waar het Korps dan heen beweegt.

Brigade-generaal Richard Oppelaar.

De Korpscommandant, brigade-generaal der mariniers Richard Oppelaar aan het woord.

Aanpassen is bewegen

Toen ik de functie van Commandant van het Korps Mariniers aanvaardde, begon ik mijn toespraak met de stelling dat tenminste één ding in het leven zeker is, namelijk dat zekerheid niet bestaat. Dit geldt niet alleen in de internationale en nationale politiek of economie, en daarmee onze eigen welvaart, maar dit geldt evenzeer voor de internationale en nationale veiligheidssituatie. Zoals we nagenoeg dagelijks op TV, via internet, kranten en radio kunnen waarnemen is de veiligheidssituatie vandaag de dag nog verre van rooskleurig. Juist in de dynamiek van onze omgeving en daarmee samenhangende veiligheidsuitdagingen speelt de Koninklijke Marine een belangrijke en relevante rol. Daarvoor levert zij maritiem-expeditionaire capaciteit, onlosmakelijk bestaande uit vloot en mariniers. Binnen deze capaciteit wordt verwacht dat mariniers blijvend in staat zijn om effectief op te

treten. In een zeer veranderlijke wereld is het belangrijk niet té veel te blijven hangen in het verleden, maar tevens continu, slagvaardig en snel in te spelen op de veranderingen in onze omgeving. De omstandigheden waaronder mariniers werken zijn veeleisend, complex, vaak chaotisch en mentaal en fysiek belastend. Al deze factoren doen een groot beroep op ons aanpassingsvermogen en dat betekent dat het Korps altijd in beweging is.

Aangejaagd door de huidige economische en financiële situatie én de daarmee gepaard gaande bezuinigingen, zal óók de Koninklijke Marine transformeren naar een nieuwe organisatie. Dit heeft natuurlijk *impact* op het Korps Mariniers, immers een integraal deel van de Koninklijke Marine. Dus ja, ook wij pakken door. Naar een vernieuwde structuur die gebaseerd is op de Beleidsbrief uit 2011, het rapport Verkenningen en het fundament van de Marinestudie uit 2005, aangescherpt met recente operationele ervaringen, gericht op de hedendaagse actualiteit en waar mogelijk inspeland op (toekomstige) trends. Dus naast aanpassen ook anticiperen; niet louter nadenken, maar ook vóórdelen. En zeker niet aanpassen om aan te passen, maar juist om nog beter en sneller in staat te zijn marinierseenheden, waar en in welke operationele context dan ook, in te zetten voor onze veiligheid, rechtsorde en welvaart. En dat doen we primair op of vanuit zee, expeditionair en waar dan ook ter wereld (*Qua Patet Orbis*). Dát is de essentie van mariniers, het QPO, voor meervoudige doeleinden inzetten van zeer snel inzetbare marinierseenheden. Daaraan zal niets veranderen. Wél vereist onze omgeving en ons optreden een continu vermogen om aan te passen. En aanpassen en anticiperen betekent bewegen!

Strategische en operationele mobiliteit

De veiligheidsuitdagingen van nu en de toekomst komen onder meer voort uit de bedreigingen van de *run* op grondstoffen, terrorisme, georganiseerde criminaliteit en klimaatveranderingen. Bedreigingen die het vrije gebruik van de zee verhinderen of drastisch veranderen. Daarbij komt dat veel staten aan de kust, vooral de fragiele staten, niet beschikken over voldoende eigen capaciteit om hun maritieme zones zelf in de gaten te houden, laat staan beveiligen. Dit heeft *impact* op scheepvaartbewegingen in de regio en de stabiliteit van die staten en omliggende regio's. Daarnaast woont meer dan de helft van de wereldbevolking in een

De veiligheidsuitdagingen van nu en de toekomst komen onder meer voort uit de bedreigingen die het vrije gebruik van de zee verhinderen of drastisch veranderen. Op de foto inzet van mariniers, Vessel Protection Detachment, bij de bewaking van een koopvaardijship.

200 kilometer brede en dichtbevolkte strook langs de kust, waar zij kwetsbaar zijn voor schaarste aan eten en schoon drinkwater, maar ook voor overstromingen en noodweer. Dit brengt met zich mee dat in deze maritieme omgeving een integrale maritieme capaciteit ook in de toekomst relevant is. En met mariniers kan zowel op zee als vanuit zee effect in kustgebieden en aan land worden bereikt. Het Korps Mariniers bestaat uit maritieme, amfibische specialisten waarvoor het wereldwijd uitvoeren van maritiem, amfibische expeditieaire operaties de *core business* vormt.

Om in het maritiem domein effectief te kunnen worden ingezet, beschikt de marine, waaronder dus ook de mariniers, over een grote strategische en operationele mobiliteit. Het strategisch vermogen ligt gevat in de 'vrije zee' (mare liberum). Bijna alle plekken in de wereld zijn zonder het passeren van grenzen over zee bereikbaar. De wereldzeen zijn niet alleen rijk aan natuurlijke hulpbronnen, maar vormen *de facto* een mondiale multi-baans maritieme snelweg, die landen met elkaar verbindt. Daarmee vormt zij het hart van onze nationale, regionale en mondiale handel en economie. Mondiaal zijn we voor onze welvaart dus zeer afhankelijk van het vrije gebruik van de zee. Het zekerstellen van de vrijheid van navigatie en gebruik van de vrije zee is een essentiële rol voor marines. Vooral in bepaalde sleutelgebieden is het in toenemende mate belangrijk om met militaire bondgenoten en civiele partners te voorkomen dat andere actoren interfereren met het vrije gebruik van de zee als 'waterweg' voor bijvoorbeeld handel en beweging. Deze vrijheid om te bewegen, in de meest brede zin van het woord, is een groot goed dat nu, maar ook in de toekomst zeker dient te worden gesteld. Maar deze vrijheid komt niet zomaar tot stand.

Naast strategische mobiliteit hebben marine-eenheden ook een grote operationele mobiliteit. Zo kan een parate maritiem-expeditieaire taakgroep met geëmbarkeerde marinierseenheden op zee op korte termijn reageren op bijvoorbeeld humanitaire, veiligheids- en crisissituaties in landen gelegen aan de kust en binnen bereik van de beschikbare landingsmiddelen in de vorm

van landingsvaartuigen en helikopters. Bijvoorbeeld, vanaf een mobiele 'zeebasis' aan boord van marineschepen, kan een eenheid mariniers zich binnen één dag ruim 500 kilometer langs een kust verplaatsen, en dat ook nog eens naar twee kanten. Dat betekent dat elk potentieel probleem binnen een straal van zo'n 1.000 kilometer kan worden aangepakt. Dat wil zeggen dat we binnen één dag invloed kunnen uitoefenen in een gebied vergelijkbaar met de afstand vanaf de kust van Denemarken tot halverwege Frankrijk. En dat overal ter wereld.

Primair op en vanuit zee

Het domein van de marinier is primair op en vanuit zee, maar ook aan land. De inzet van de integrale vloot-mariniers capaciteit in de verschillende anti-piraterij missies en de assistentie bij het opbouwen van regionale maritieme capaciteiten aan de west- en oostkust van Afrika, zijn mooie voorbeelden van het opereren op zee. Nederland erkent hiermee ook dat de marine door veiligheid op zee bijdraagt aan het beschermen van onze economische belangen. De inzet van mariniers als *Vessel Protection Detachements* (VPD's) ter bescherming van onze koopvaardijships of ter beveiliging van voedselschepen van bijvoorbeeld het *World Food Programme* voor de kust van Somalië, laten zien wat het adaptief inzetten van middelen kan opleveren. Maar dit geldt evenzeer voor de inzet van bijvoorbeeld landingsboten vanaf Hr. Ms. Rotterdam en de bijdragen van de mariniers nabij de kust van Somalië voor het uitvoeren van zogenaamde *key* en *local leader engagements*, het opbouwen van goede *situational awareness* aan de kust tot het leveren van medisch hulp aan kustbewoners. En als

aanpassen en anticiperen betekent bewegen!

de situatie voor de kust plotseling ontaardt in een gevechtssituatie met piraten moeten mariniers ook alert optreden. Ook als dat betekent dat onder vuur drenkelingen moeten worden gered en bovendien aan boord van de landingsvaartuigen levensreddende handelingen moeten worden verricht. Zo kan een onschuldig ogende maritieme verkenningpatrouille, omslaan in een maritieme gevechtspatrouille en tegelijkertijd een *search and rescue* operatie.

Het enkele feit dat je op zee niet snel dekking kan zoeken achter een heuvel of boom én dat je geen vaste grond onder de voeten hebt, maar moet waarnemen en optreden vanuit een continu op zee deinend klein vaartuig, illustreert de aanvullende complexiteit van optreden op zee en voor de kust. Verder zijn mariniers als amfibische specialisten binnen Nederland bij uitstek getraind en geschikt om vanuit zee invloed uit te kunnen oefenen of effect te kunnen realiseren aan land. Dit kan uiteenlopen van het uitvoeren van humanitaire hulp vanuit zee (zoals na passage van orkanen of ander natuurgeweld; bijvoorbeeld in het Caribisch Gebied), via het uitvoeren van verkenningsoopdrachten met landingsvaartuigen of vanuit onderzeeboten, tot zelfs gerichte acties aan land, bijvoorbeeld door piratennesten te observeren of aan te pakken. Dit kan kleinschalig (bijvoorbeeld met amfibische *raids*) maar kan ook in groter verband. Na een initiële amfibische landing vanuit zee, opereren mariniers als lichte infanterie.

Omdat het Korps QPO optreedt, zijn mariniers getraind

Mariniers zijn als amfibische specialisten bij uitstek getraind en geschikt om vanuit zee invloed uit te kunnen oefenen of effect te kunnen realiseren aan land, bijvoorbeeld vanuit onderzeeboten.

om te opereren onder alle klimatologische en geografische omstandigheden. Alhoewel getraind in *mountain, arctic & jungle warfare*, geeft die training ook de basis en *hardship* om QPO te kunnen optreden, ook in verstedelijkt gebied of woestijnachtige omstandigheden. Marinierseenheden zijn daardoor ook geschikt om in de *hold en build* (vervolg) fase van een conflict te opereren en zijn bij uitstek geschikt om op te treden in de *shape* en *clear* fase, de beginfase van een conflict. Het uitgangspunt is dat marinierseenheden zoveel als mogelijk volgens het principe 'first in first out' opereren. Het unieke vermogen is juist om op korte termijn met lichte, zeer gespecialiseerde, eenheden te ontplooiën en de situatie in handen te nemen, voordat eenheden meer gericht op stabilisatie voor een langere tijd worden ingezet, of kort na inzet, bijvoorbeeld na het bevrijden van gijzelaars of het evacueren van onze burgers en die van onze partners, weer aan boord van marineschepen terug te keren. De kracht van het Korps Mariniers ligt vooral bij *readiness* en in mindere mate bij *sustainment*.

Samenwerken

Het mag duidelijk zijn dat dit soort uitdagingen ook, en misschien wel vooral, moeten worden opgelost door samenwerken; binnen de Koninklijke Marine en met andere krijgsmachtdelen, departementen en onze bondgenoten. Allereerst binnen de marine zelf bij het steeds verder professionaliseren van de *Navy-Marine Corps* navelstreng. Deze samenwerking is de afgelopen jaren verder geïntensiveerd. Een recent voorbeeld is het plaatsen van versterkte boardingteams van mariniers en gespecialiseerde landingsvaartuigen aan boord van marineschepen bij antipiraterij-operaties. Maar ook daarvoor opereerde het *Navy-Marine Corps team* hecht samen, zoals bij operaties met een (initieel) maritieme oriëntatie zoals in Albanië, Eritrea, Liberia en Haïti. En ook bij operaties met een overwegend landperspectief, zoals in Noord-Irak, Cambodja, Bosnië, Zuid-Irak, Noord-Afghanistan, Pakistan en Tsjad.

Bij diverse landoperaties werken mariniers ook hecht samen met de collega's van landmacht, luchtmacht en marechaussee. Een heel mooi voorbeeld is Uruzgan, dat een typisch landoptreden was, waar mariniers goed bleken aan te haken bij de *task forces* van onze

collega's van de landmacht. Een ander voorbeeld is de *interservice* samengestelde *Police Training Group* waar marechaussees en mariniers Afghaanse politieagenten opgeleid hebben en de marine de leiding had over de vorige rotatie (PTG-3 – zie ook het artikel van KOLMARNIS J. de Jong, elders in dit Marineblad) en zich inmiddels voorbereidt voor de volgende rotatie (PTG-5). Ook de huidige (NAVO) operatie in de Indische Oceaan is een prachtig voorbeeld van *interservice* inzet, waarbij aan boord van Hr. Ms. Rotterdam specialisten van luchtmacht, landmacht en marine hand in hand samenwerken en de meest uiteenlopende deelcapaciteiten leveren zoals helikopters, onbemande vliegtuigjes, gespecialiseerde inlichtingen en een veldhospitaal.

Het Korps Mariniers komt uit de samenleving en staat ten dienste van diezelfde samenleving. Het is voor mij dan ook niet meer dan logisch om samen met onze partners in die samenleving, zoals regionaal en lokaal bestuur, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen, deze samenwerking en daarmee onze band verder uit te bouwen. De opvang van de Unit Interventie Mariniers binnen de Dienst Speciale Interventies is een voorbeeld van samenwerking op het gebied van nationale veiligheid. Ook de *military tracker teams*

het Korps Mariniers komt uit de samenleving en staat ten dienste van diezelfde samenleving

van het Korps Mariniers, oftewel gespecialiseerde spoorzoekers, worden steeds vaker ingezet om met collega's van politie en andere hulpdiensten te zoeken naar vermiste personen of bewijsmateriaal. Een goed voorbeeld van interdepartementaal samenwerken. Op lokaal niveau wordt de samenwerking gevonden met de diverse veiligheidsregio's en vullen de diverse kazernes een sleutelrol in het beschikbaar stellen van infrastructuur en andere logistieke ondersteuning. Dit allemaal in het kader van het vergroten van de civiel-militaire samenwerking; de derde hoofdtaak van defensie. Een ander voorbeeld is de samenwerking met regionale opleidingscentra bij het voorzien in zogenaamde veiligheids- en vakmanschapopleidingen waaruit uiteindelijk ook nieuwe rekruten worden opgeleid. In ons geval tot mariniers. En samenwerken komt niet zomaar tot stand. Ook hiervoor is het eerder genoemde bewegen van belang.

Bewegen doen we ook in internationaal verband. In de eerste plaats met onze Britse collega's binnen de *UK/NL Amphibious Force* (UK/NL AF). Het is juist door deze samenwerking, op conceptueel, opleidings-, trainings- en C4I-gebied, waardoor het Korps Mariniers zich de afgelopen decennia verder heeft kunnen professionaliseren. Zoals de vloot verankerd is in de Belgisch-Nederlandse Samenwerking (BENESAM), zo hebben de mariniers hun ankers in de UK/NL AF. Maar ook hebben we een rol bij de invulling van onze banden met de Amerikaanse Mariniers (het USMC). Bij het *Tri-Marine Corps*-overleg zitten we met onze Britse en Amerikaanse collega's aan tafel. Dit soort overleg en samenwerking werkt en ook andere landen zien dat. In Europa zijn meer en meer landen die de noodzaak van een geïntegreerde maritieme capaciteit voor effect op en vanuit zee onderkennen. Zij zoeken daarom contact met landen die dat al hebben, zoals Nederland. Dat gebeurt bi-nationaal, maar ook in breder verband

zoals binnen het *Europees Amfibisch Initiatief*. Daarnaast realiseren zij zich dat amfibisch (op en vanuit zee) denken en handelen meer is dan louter infanteristen van een landingsklep het strand op te laten rennen. Zij leren van ons dat de grens tussen water en land groter is dan de eb- en vloedlijn.

Ambitie

Er ligt een goede basis voor het effectief optreden van ons Korps Mariniers in deze veranderlijke en complexe wereld. Maar dat is niet voldoende. Om tegemoet te komen aan toekomstige veiligheidsuitdagingen is het belangrijk om continu, slagvaardig en snel in te spelen op de veranderingen in onze omgeving; blijven bewegen dus. En dat doen we vanuit Den Helder, Rotterdam en in de toekomst Vlissingen. Zoals ik eerder aangaf, vereisen onze omgeving en ons optreden een continu vermogen om aan te passen en daarmee tevens een verdere kwaliteitsimpuls te realiseren. En gebaseerd op de vijf prioriteiten van de commandant der strijdkrachten, namelijk relevante inzet, reorganisatie, krijgsmacht op orde, internationale samenwerking en vernieuwing.

Dit brengt mij tot de ambitie voor de toekomst, een ambitie die toepasbaar is voor een breed palet aan potentiële taken; variërend van humanitaire noodhulp tot zeer hoog in het geweldspectrum; van antipiraterij, via het opbouwen van regionale maritieme capaciteiten tot antiterreur, maritieme *special forces* en *initial entry* operaties. Stevige missies onder pittige omstandigheden vergen robuuste mariniers. Dat was vroeger al zo en dat is nog steeds zo! Maar ook dit komt niet zomaar tot stand. De basis hiervoor ligt besloten in de sterke korpsgeest gebaseerd op korpswaarden als verbondenheid, fysieke en mentale kracht en toewijding. In april 2011 maakte de minister van Defensie met de Beleidsbrief bekend structureel circa één miljard euro op Defensie te gaan bezuinigen.

Een gigantische bezuiniging. Als integraal deel van de marine heeft deze bezuiniging ook *impact* op het Korps Mariniers. Al was het alleen maar doordat bepaalde processen elders en anders worden belegd en deelcapaciteiten in omvang worden gekort. Ook de zogenaamde *numerus fixus*, volgend uit de Beleidsbrief en de hieruit voortvloeiende reorganisatiedocumenten waarbij een vastgesteld aantal formatieplaatsen ingedeeld naar rang werd opgelegd, noopte tot aanpassingen. Vaak bestaan dan twee mogelijkheden: de kaasschaafmethodiek of een integrale *re-design*. In het reorganisatietraject van het Commando Zeestrijdkrachten is voor de structuur van de marinierseenheden gekozen voor *re-*

onze omgeving en ons optreden vereisen een continu vermogen om aan te passen

design. Het fundament hiervan ligt besloten in de Korpsvisie 2015 en borduurt voort op de Marinestudie 2005, waarbij vloot en mariniers verder integreren. Twee speerpunten uit de Korpsvisie vormden de focus voor *re-design*, namelijk het versterken van de expeditionaire capaciteit voor optreden op en vanuit zee (amfibisch) en het verder integreren van maritieme *special forces* en *special operations capable forces* van het Korps Mariniers. Bovendien werden ervaringen van recente missies, zoals het verbeteren van medische afvoerploegen, vuursteun en *assault engineers*, hierin meegenomen. Ook de instroom van nieuw materieel, zoals zeer snelle landingsvaartuigen en kleine onbemande vliegtuigjes, werd verwerkt in de nieuwe organisatie. Kortom, de reorganisatie wordt aangegrepen om het Korps Mariniers verder te professionaliseren en te focussen op de toekomst onder het motto: ... "always be ready for the unexpected" ... ➔

Riverine operations met snelle landingsboten. Tijdens de oefening Bold Alligator, Camp Lejeune VS.

Binnen de reikwijdte van deze bijdrage van het Marineblad is het niet mogelijk in te gaan op alle achtergronden van de reorganisatie en uitgebreid de nieuwe structuur toe te lichten. Wel ga ik kort in op één van de aspecten. Zo implementeren we op basis van het reorganisatietraject binnen de marine de komende jaren een nieuwe basiseenheid bij het Korps Mariniers, de *raiding squadrons* van zo'n 140 mariniers. Deze squadrons kunnen in snelle, kleine componenten worden verplaatst en moeten precies op het juiste moment de benodigde slagkracht geven. Wanneer nodig kunnen meerdere *raiding squadrons*, inclusief (logistieke) ondersteuning, een nog groter effect realiseren. Zij zullen, naast de eerder genoemde strategische en militair operationele mobiliteit, de tactische mobiliteit maximaliseren. Aangezien zulke eenheden een hele hoge zelfstandigheid hebben, is zo veel mogelijk een diversiteit aan personele en militaire capaciteit en expertise in deze *raiding squadrons* ondergebracht.

Over de nieuwe structuur van het Korps Mariniers en die van de *raiding squadrons* is door veel mariniers in alle rangen nagedacht waarbij de ervaringen van de laatste jaren zijn meegenomen. Ook is nagedacht over de verbetering van de inzetmogelijkheden. Twee vraagstukken in dat kader vergen de komende jaren nadere aandacht: *riverine* en *urban operations*. Op veel plaatsen ter wereld lopen de belangrijkste verbindingswegen over rivieren. De belangrijkste en grootste daarvan monden uit in uitgebreide rivierdelta's waar zich veel menselijk leven en economische activiteit heeft gevestigd. Daarnaast blijken bij rampen en conflicten andere verbindingslijnen zoals wegen en spoorwegen kwetsbaar. Ze zijn óf stuk óf worden onder druk gezet door aanvallen of bermoebommen. Rivieren bieden kansen om vanuit zee aan land tactisch te manoeuvreren en te opereren. Het Korps Mariniers ontwikkelt hiervoor doctrines en inzetmogelijkheden. Het andere vraagstuk is die van de stedelijke omgeving. Om daar

beter invloed uit te kunnen oefenen en effectiever te kunnen optreden, is meer kennis en ervaring van steden nodig. Meer dan de helft van de wereldbevolking woont in steden, waarbij steden van meer dan honderdduizend of zelf miljoenen inwoners heel gewoon zijn. Met *raiding squadrons*, of grotere maritiem-expeditionaire verbanden zoals *marine task groups* of *task forces*, kunnen daar geen veroverings- of andere controleconcepten op worden losgelaten. De stedelijke omgeving moet worden gezien als een complex systeem waar heel nauwkeurig op de juiste plekken druk of invloed moet worden uitgeoefend om daarmee het systeem als geheel te beïnvloeden. Voor mariniers is overleven, bewegen en effectief opereren in stedelijke omgevingen net zo belangrijk als in de hooglanden van Schotland en Wales, de bergen van Afghanistan en Pakistan, de kou van Noorwegen of de jungle van Frans-Guyana of Afrika.

Ten slotte

We weten dat de wereld permanent verandert en het is aan onszelf om in te schatten welke veranderingen aanpassingen vragen, welke snel en welke langzamer moeten gaan. Die inschatting maak ik altijd vanuit het maritiem-expeditionair-amfibische perspectief. De omgeving waarin een marinier opereert is van nature uiterst complex, vaak chaotisch en onvoorspelbaar. Zijn belangrijkste wapen is zijn aanpassingsvermogen, gebaseerd op de korpswaarden van verbondenheid, kracht en toewijding. Dát is zijn zekerheid, maar dan moet hij wel blijven bewegen. Alleen zo blijft het Korps steeds gereed voor de toekomst.

Oua Patet Orbis.

BRIGGENMARNs mr. R.G. (Richard) Oppelaar is Commandant Korps Mariniers, tevens Directeur Operaties van het Commando Zeestrijdkrachten.

Zorgzaam verzekerd zoals het ú past

Aanvullende
Verzekering
al vanaf
€ 3,75

De collectieve zorgverzekering speciaal voor u!

Zorgzaam, opgericht door de vakbonden voor Defensiepersoneel, heeft een aantrekkelijke collectieve zorgverzekering afgesloten bij Univé Verzekeringen. Deze zorgverzekering is speciaal bestemd voor iedereen die werkt(e) voor Defensie met inbegrip van gezinsleden. Zorgzaam biedt u een zeer voordelige zorgverzekering aan. De premie voor de basisverzekering 2013 is € 98,11 per maand met een verplicht eigen risico van € 350. U hebt een grote keuzevrijheid met

zes aanvullende verzekeringen tegen een zeer scherpe prijs. Met de Zorgzaam zorgverzekering profiteert u van een goede zorgverzekering tegen aantrekkelijke premies en een uitstekende service. Zo hebben wij bijvoorbeeld onze eigen telefonische helpdesk. Welk pakket u ook samenstelt, u bent altijd voordelig uit! Zorgzaam is ondergebracht bij Univé en werkt zonder winstoogmerk. Een positief resultaat geeft Zorgzaam terug aan haar verzekerden.

**Wilt u weten hoe laag
uw premie wordt?**

Ga dan snel naar:

www.zorgzaamverzekerd.nl

of bel (072) 527 76 77

ZORGZAAM
Zorgeloos verzekerd

UNIVÉ
VERZEKERINGEN

LTGENMARNIS Ton van Ede, de nieuwe IGK: 'Naast duidelijkheid het personeel weer perspectief bieden'

Sinds 29 november 2012 is LTGENMARNIS Ton van Ede Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht (IGK) en tevens Inspecteur der Veteranen. Het Marineblad heeft hem bij aanvang van zijn nieuwe functie gevraagd naar zijn visie op het IGK-schap, zijn aandachtspunten en zijn reactie op bezorgde geluiden vanuit de medezeggenschap. Eerst een korte introductie.

Over LTGENMARNIS Van Ede

Ton van Ede heeft een operationele achtergrond. Hij was onder andere uitwisselingsofficier bij het *United States Marine Corps*, compagniescommandant in de UNTAC-operatie in Cambodja en bataljonscommandant in de UNMEE-operatie in Ethiopië en Eritrea. Op het ministerie van Defensie was hij Hoofd Operaties van het toenmalige Defensie Crisis Beheersingscentrum (DCBC), souschef bij de Defensiestaf en Plaatsvervangend Hoofddirecteur Personeel. In die laatste hoedanigheid was hij tevens projectgeneraal voor werving en behoud en verantwoordelijk voor het veteranenbeleid.

Van januari 2010 tot april 2012 was hij Plaatsvervangend Commandant Zee strijdkrachten. Vanaf april heeft hij bij de Hoofddirectie Algemeen Beleid op het ministerie nader vormgegeven aan het strategisch personeelsbeleid van Defensie.

Generaal, gefeliciteerd met uw functie van IGK. Wat zijn uw eerste indrukken? In hoeverre zal deze functie verschillen van de vorige?

'Omdat ik de functie nog maar net heb overgenomen is het te vroeg om over eigen ervaringen als IGK te spreken. Wel heb ik in de aanloop naar de functieoverdracht een goed beeld op kunnen bouwen. Dat beeld is naast mijn eigen ervaringen gevormd door interviews met sleutelfunctionarissen in de defensieorganisatie en informatie van mijn voorganger, Ltgen Oostendorp. Een belangrijk verschil met mijn laatste functie als PC-ZSK is het feit dat je als IGK niet meer stuurt en beslist in de uitvoering maar vooral signaleert, adviseert en bemiddelt.

Een tweede verschil is het defensiebrede karakter van de IGK-rol versus de focus op de marine. Overigens heb ik in eerdere functies ook *joint* gewerkt en kost het geen moeite om die knop om te zetten.

Luitenant-generaal der mariniers Ton van Ede.

Mijn indruk en overtuiging is dat de IGK een nuttige en gewaardeerde rol vervult voor de minister, de organisatie, het personeel en de veteranen. Meer dan enig ander heeft de IGK door de vele werkbezoeken en bemiddelingsvragen een breed beeld van de staat van Defensie op de werkvloer, de uitwerking van het beleid in de praktijk en de beleving van het personeel en de veteranen. Hij signaleert trends en kan direct op het hoogste niveau adviseren, zowel gevraagd als ongevraagd. Mijn voorgangers hebben een prima basis gelegd voor de positie en werkwijze van de IGK binnen en buiten Defensie. Daarop kan ik voortborduren.

Na mijn eerste kennismaking met de functie is die nog interessanter en mooier dan ik eerder al had gedacht. Ik realiseer me daarbij overigens goed dat de dynamiek in de organisatie en onrust bij het personeel op dit moment groot zijn. Van de IGK

juist onder de huidige, moeilijke omstandigheden kan het instituut IGK van extra waarde zijn

en zijn staf zal zeker de komende periode veel gevraagd worden. Maar juist onder die omstandigheden kan het instituut van extra waarde zijn. Kortom, ik ga me er vol voor inzetten en heb er zin in.

U heeft een lange staat van dienst bij Defensie. Welke ervaringen neemt u mee naar deze functie?

'Het lijkt nog maar kort geleden dat ik begin jaren '80 vanaf Texel als luitenant leiding mocht geven aan de bootgroep met de *landing* en *raiding craft* van het korps Mariniers. Ik was de enige officier bij de eenheid. Met een koffer met geld en strafbevoegdheid werd je met je team drie maanden zelfstandig naar Noord-Noorwegen gestuurd om daar samen te werken met de *Royal Marines*. Drie maanden zag of hoorde je weinig tot niets vanuit Nederland. In vol vertrouwen werd je weggestuurd met de boodschap: "regel dat". Alleen door maximaal gebruik te maken van de kennis en ervaring van de kaderleden was succes mogelijk. Ook de mariniers die nog geen kaderlid waren hadden een belangrijke inbreng. Iedereen in het team had zijn rol en was nodig om het gewenste resultaat te bereiken.

Inzet, eerlijkheid, saamhorigheid, vertrouwen, doorzettingsvermogen, humor, moed en rolvastheid waren belangrijke ingrediënten van het succes. En die zijn het volgens mij nog steeds. Als leider vervul je daarin een voorbeeldrol, ook als je nog maar 23 jaar oud bent. Daarbij mag je je hoofd best wel eens stoten, als je daar dan maar wat van leert. In vervolgfuncties doe je meer en een bredere ervaring op.

Terugkijkend heb ik een mooie mix van functies mogen vervullen en gediend met fantastische collega's, zowel bij de mariniers als daarbuiten. Ook heb ik veel van de wereld kunnen zien, waardoor mijn besef is versterkt dat het de moeite waard is om je in te zetten voor Nederland en onze samenleving. Ook heb ik geleerd om te gaan met wisselende rollen. Zo ben je als Lntkolmarns commandant van 1.500 militairen in een

operatie ver weg en zo ben je daarna weer een relatief eenvoudige stafofficier op het ministerie. Een "lesje bescheidenheid" noemde mijn toenmalige korpscommandant dat altijd. Daarmee moet je kunnen omgaan. En dat is misschien wel de kern van waar het bij Defensie om draait. Je vervult een rol in een groter geheel en mag daaraan bijdragen. In die rol en in het succes van de eenheid moet je ook als individu je voldoening kunnen vinden. Dat geldt ook voor de IGK, die bij uitstek een dienende functie vervult. Een rol die er wat mij betreft zeer toe doet.'

Hoe wilt u invulling gaan geven aan het IGK-schap?

'Vanuit mijn ervaring in het operationele en bestuurlijke domein en met veteranen zal ik met volle inzet, betrokkenheid en compassie proberen een zinvolle bijdrage te leveren in mijn drie rollen als IGK. De eerste rol is die van adviseur van de minister. Aan de hand van een intensief programma van werkbezoeken en themaonderzoeken zal ik de minister adviseren. De IGK vormt voor haar een onafhankelijk zijlicht naast de reguliere lijn. De uitwerking van het beleid op de werkvloer en de beleving van het personeel vormen belangrijke elementen waarop de IGK zich richt. Dat beeld wordt ook gevormd door de tweede rol van de IGK, namelijk die van bemiddelaar. Jaarlijks krijgt de IGK ongeveer 500 bemiddelingsverzoeken en de verwachting is dat in deze periode dat aantal zal stijgen. Door bemiddeling wordt een aanzienlijk gedeelte van de aangedragen zaken naar tevredenheid van individu en organisatie opgelost. Soms is een luisterend oor al heel belangrijk. De stafofficiërs van de IGK besteden zo'n 80 procent van hun tijd aan deze bemiddelingszaken. Waar nodig neemt de IGK hierin ook zelf een rol. Dat geldt zeker ook voor het nuttige leereffect van bemiddelingszaken voor de organisatie.

De derde rol van de IGK is die van Inspecteur der Veteranen. Hoewel de afgelopen jaren veel vooruitgang is geboekt als het gaat om de erkenning, waardering en zorg voor veteranen is blijvende aandacht nodig. De IGK levert daaraan een bijdrage door namens de minister van Defensie aan veteranenactiviteiten deel te nemen, door directe contacten met veteranen op alle niveaus, door bemiddeling en door zijn eerder genoemde adviesrol.'

Wat zullen de speerpunten van uw IGK-schap zijn?

'De aandacht zal de komende tijd vooral uitgaan naar de verdere uitwerking van de reorganisatie. Die heeft grote effecten op het personeel en de organisatie en zal veel extra aandacht vragen, zowel van de lijnfunctionarissen als van de IGK. Tegelijk vergt de dynamiek van de omgeving dat we als Defensie niet stilstaan maar anticiperen en koers zetten naar voren.

Het is nog te vroeg voor concrete speerpunten. Luisteren is de komende tijd prioriteit één. Verder vind ik het belangrijk dat we als werkgever zorgvuldig omgaan met ons personeel en dat we de menselijke maat blijven toepassen. Natuurlijk onderken ik ook nu al wel een aantal onderwerpen dat mijn bijzondere interesse zal hebben. Ik noem u: leiderschap, professionele ruimte en vertrouwen, *esprit de corps*, sociale veiligheid, perspectief, medezeggenschap en communicatie. Ook zal komend jaar aandacht schenken aan de begeleiding van uitstromend personeel.'

De aandacht zal de komende tijd vooral uitgaan naar de verdere uitwerking van de reorganisatie. Die heeft grote effecten op het personeel en de organisatie en zal veel extra aandacht vragen.

Waarom juist deze onderwerpen?

'Het zijn onderwerpen die voor het personeel het verschil kunnen maken tussen blijven bij Defensie of vroegtijdig vertrekken. Deze onderwerpen dragen er in belangrijke mate aan bij dat werken bij Defensie bijzonder en aantrekkelijk is. Ook kleuren ze de beleving van het personeel. Daarmee zijn het per definitie relevante onderwerpen voor de IGK. Overigens zal mijn interesse zich niet beperken tot deze onderwerpen.'

Hoe ziet u de rol van reservisten? Op welke manier wilt u aandacht aan deze categorie besteden?

'Het versterken van de verankering van Defensie in de samenleving en het vergroten van het aanpassingsvermogen van de organisatie zijn mijns inziens belangrijke strategische doelstellingen voor Defensie. Voor beide doelstellingen kunnen reservisten een rol vervullen die verder gaat dan de huidige. Ook schat ik in dat we voor de vulling van onze organisatie in de toekomst meer gebruik zullen gaan maken van specifieke kennis van reservisten. Reservisten zijn dus belangrijk voor Defensie.'

Tijdens werkbezoeken en gesprekken zal ik de ervaringen, ideeën en beleving van reservisten betrekken in mijn adviesrol. Vanzelfsprekend zal ik daarbij regelmatig van gedachten wisselen met de directeur DAOG bij de defensiestaf, die Inspecteur der Reservisten is.'

Wat vindt u van de huidige stand van zaken bij Defensie op personeelsgebied?

'Het is onvermijdelijk dat de reorganisatie momenteel de toon zet. Mijn voorganger, Ltgen Oostendorp, heeft gerapporteerd over de grote werkdruk in de organisatie en over onrust en een

relatief laag vertrouwen bij het personeel. Ook rapporteerde hij over de behoefte bij commandanten op diverse niveaus aan meer professionele ruimte. Tijdens operaties is die er wel, maar in de bedrijfsvoering in Nederland is nog ruimte voor verbetering. Belangrijk is dat er naast duidelijkheid voor het personeel weer perspectief ontstaat in de beleving van het personeel. Als je wat afstand neemt van de huidige reorganisatie is er overigens de afgelopen jaren best veel gebeurd op personeelsgebied. Andere organisaties nemen Defensie soms als voorbeeld als het gaat om vooruitstrevend beleid. Voorbeelden

ik heb de integrale benadering wel eens gemist in het personeelsbeleid

zijn de invoer van het Flexibele Personeelssysteem, de samenwerking met Regionale Opleidingscentra (ROC'a), de zorg rond uitzendingen en de erkenning en waardering voor veteranen. Niet altijd kwam dit nieuwe beleid zonder rimpels tot stand. Ambities waren soms groter dan de realisatiekracht. Bovendien werd in het verleden personeel teveel beschouwd als "de baby van de P&O-keten".

Ik heb de integrale benadering wel eens gemist bij de totstandkoming en uitwerking van het personeelsbeleid. In het nieuwe besturingsmodel wordt "personeel" beter geïntegreerd in het totale beleid. Daarbij komt het overigens nog wel aan op daadwerkelijke rolneming en "doen wat we zeggen". Verder geven de koers van het strategische personeelsbeleid (o.a. een meer open personeelssysteem en een betere verankering met de arbeidsmarkt) en het toenemende besef dat vooral

commandanten het verschil maken mij wel vertrouwen in de toekomst. Als IGK zal ik tijdens de vele werkbezoeken nauwlettend volgen of de voorziene effecten van het beleid zich voor het personeel en de organisatie ook manifesteren.'

De KVMO merkt dat het personeel minder kritisch is omdat men bang is zijn/haar functie te verliezen. Op het moment dat deze kritische signalen niet meer worden afgegeven, kunt u dan nog wel uw werk goed doen?

'De signalen die u noemt zijn binnen de lijnorganisatie herkenbaar en in zekere zin ook wel verklaarbaar door het proces dat Defensie momenteel doorloopt. Toch wil ik het personeel aanmoedigen ook nu open en eerlijk te zijn. Alleen dan kunnen we goede besluiten nemen en afspraken maken voor organisatie en individu. Als het personeel geen oplossing vindt in de eigen lijn kan de IGK een ondersteunende en bemiddelende rol vervullen. De vertrouwelijkheid van alle contacten is daarbij gegarandeerd. Er is wat mij betreft geen reden waarom de IGK vanuit die vertrouwelijkheid zijn werk niet goed meer zou kunnen doen. Het aantal bemiddelingsverzoeken aan de IGK toont aan dat het personeel de weg naar de IGK nog weet te vinden.'

De KVMO bereiken de laatste tijd signalen die er op wijzen dat het op meerdere vlakken niet goed gaat met de medezeggenschap. We vinden dit zorgelijk. Zo schijnen medezeggenschapsleden in hun eigen tijd MC-taken te moeten uitvoeren omdat ze van hun lijnmanager niet alle benodigde uren onder werktijd mogen gebruiken. Wat vindt u daarvan?

'Ik begrijp de zorg en signalen van individuele leden en betreur die. Ook mijn voorganger heeft in zijn verslagen gerapporteerd over de grote belasting van commissieleden en de druk op het betreffende personeel. In de praktijk zie je bij commissieleden nog steeds een grote betrokkenheid, een sterk gevoel van verantwoordelijkheid, veel creativiteit en een behoefte om invloed te hebben op het resultaat van de eenheid. Deze aspecten vormen ook de basis van de animo voor het MC-lidmaatschap. Werk in eigen tijd moet daarbij niet structureel worden gevraagd. Ik realiseer me overigens

we moeten goed zorgen voor de begeleiding van diegenen die Defensie noodgedwongen moeten verlaten

dat de complexiteit van de belasting vaak zit in deelname aan medezeggenschap op meerdere niveaus die het eigen onderdeel overstijgt, waardoor afspraken met de commandant over de tijdsbesteding onder druk komen te staan.

Mijn eigen ervaring bij CZSK is dat commandanten veelal ruimhartig omgaan met de genormeerde tijd van vrijstelling voor medezeggenschap. Als overlegvoorzitter heb ik met het DMC aan het begin van het reorganisatieproces afspraken gemaakt over extra vrijstellingen op basis van een voorstel van het DMC. Ook zijn commandanten gevraagd om met maatwerk ruimhartig om te gaan met de lokale medezeggenschapsvertegenwoordigers.

Commissieleden die zelf kiezen voor een professionele verdieping in eigen tijd en daarmee een extra bijdrage leveren aan de medezeggenschap zouden daarvoor ook de waardering moeten krijgen van hun commandanten. Dat kan op diverse manieren en hoeft niet altijd financieel te gebeuren. Ook via verwerking in een beoordeling of invloed op de besluitvorming kan die waardering zich uiten.'

Officieren MC-leden ervaren hun positie nogal eens als dual: enerzijds MC-lid, anderzijds als HDE ook 'de baas'. Wat raadt u hen aan, hoe moeten ze zich opstellen?

'Een MC kan alleen goed functioneren als het een juiste afspiegeling is van het personeel bij de eenheid. Officieren horen daarbij. Voor officieren (zeker voor jonge officieren) is het MC-lidmaatschap een uitstekende kans op een optimale informatiepositie en een korte lijn om creatieve ideeën in te brengen. De verantwoordelijkheid voor het succes en welzijn van het personeel draagt niet alleen de HDE, maar ook de MC. Kortom: officieren, doe actief mee in de MC en draag bij met denkkraft en creatieve ideeën. Het MC-werk is leerzaam en geeft bij succes veel voldoening. En het succes van medezeggenschap maak je in belangrijke mate zelf. Je doet jezelf - en je commandant - tekort als je die kans niet grijpt!'

Defensie verkeert al jaren in zwaar weer. Personeel is al lang onzeker over de toekomst. Hoe kan Defensie weer een aantrekkelijke en betrouwbare werkgever worden, zodat het voldoende personeel kan werven en behouden en perspectief kan bieden?

'Defensie heeft in mijn ogen heel veel te bieden. Het onderscheidt zich als werkgever door ontwikkelmogelijkheden, avontuur, kameraadschap, maatschappelijke relevantie en goede arbeidsvoorwaarden. Daarbij wordt veel gevraagd van het personeel. En dat schept bijzondere verplichtingen voor de werkgever. Door de beeldvorming van voortdurende bezuinigingen in de afgelopen jaren, keuzes die in de bedrijfsvoering pijnlijke effecten hadden en het ernstig beperken van de instroom is de vulling op dit moment niet zoals die moet zijn. Diverse maatregelen zijn genomen om die situatie voor het zittende en instromende personeel te verbeteren. De belangrijkste →

Nieuw perspectief is nodig voor diegenen die blijven, vooral voor de categorie jonge officieren, onderofficieren en schaarse specialisten.

zijn: (1) het weer op orde brengen van voorraden en oefeningen en training, (2) de zich verder ontwikkelende samenwerking met ROC'a en bedrijven en (3) het voorzichtig toenemende draagvlak voor Defensie in de samenleving.

Uiteindelijk bepalen echter onze 60.000 ambassadeurs of Defensie een aantrekkelijke en betrouwbare werkgever is. Zij zetten de toon in de samenleving, meer dan welke autoriteit of media-uiting kan doen. De kunst is daarom vooral eerlijk, transparant en zorgvuldig het huidige reorganisatieproces te doorlopen. We moeten goed zorgen voor de begeleiding van diegenen die Defensie noodgedwongen moeten verlaten. Daarnaast is weer een nieuw perspectief nodig voor diegenen die blijven. Dat geldt voor iedereen maar zeker ook voor de categorie jonge officieren en onderofficieren en schaarse specialisten. Daarnaast is perspectief nodig voor de 4.000 nieuwe collega's die we elk jaar nodig hebben.'

Ook volgend jaar wordt een moeilijk jaar voor Defensie en haar personeel. De bedrijfsvoering zal door snel opeenvolgende ontwikkelingen verre van optimaal zijn. Dit resulteert waarschijnlijk in een (tijdelijke) te hoge werklast voor het personeel. Wat zou u de minister op dit punt willen adviseren?

'Balans tussen taken en mogelijkheden is belangrijk. Het is waar dat voor een gedeelte van het personeel de werklast de komende periode hoog zal zijn. De kunst is om te voorkomen dat die structureel "te hoog" wordt. Onder andere in de AGCDS wordt hiermee rekening gehouden. Ik heb vertrouwen in commandanten

en de medezeggenschap om in de praktijk samen de juiste balans te vinden. Tijdens mijn werkbezoeken zal dit zeker een aandachtspunt zijn. Als toch sprake is een structurele onbalans zal ik daarover rapporteren en adviseren.'

Tot slot: de KVMO heeft zich het afgelopen jaar sterk gemaakt voor het verbeteren van het draagvlak voor Defensie. Wat moeten Defensie en haar 60.000 ambassadeurs doen om de verankering, het imago en draagvlak van Defensie te verbeteren?

'Zoals wel vaker gezegd: "Verander de wereld en begin bij jezelf". Zorg dat je werk klopt, dat je respect afdwingt als professional in de taakuitvoering, maar ook in je houding en optreden buiten dienst. Schroom niet om over je werk te vertellen. Wat je doet en waarom het belangrijk is voor de samenleving. Zo kunnen op elk niveau defensiemedewerkers hun rol als ambassadeur nemen, ook als het gaat om creatieve oplossingen die de verankering en het draagvlak vergroten. Denk daarbij conceptueel ook aan gezamenlijk opleiden bij ROC'a, samenwerking met het bedrijfsleven en andere overheidsinstanties, loopbaanarrangementen in de veiligheidssector, de inzet van reservisten, etc..

Maar uiteindelijk is het een politieke en bredere maatschappelijke discussie welke waarde Nederland hecht aan veiligheid, aan de samenwerking in bondgenootschappen, welke verantwoordelijkheid we daarin willen nemen en welke bereidheid we hebben om daarvoor (financiële) offers te brengen.'

ADVERTENTIE

ITALIAANSE AVOND
ZATERDAG 26 JANUARI
IN DE MARINECLUB

PRIJS € 19,50

APERITIEF BUFFET DESSERT

• 0223-614225/657688 • WWW.MARINE-OFFICIERSCLUB.NL • AM.WILHELMUS@MINDEF.NL

Succes heeft vele vaders

Op de verjaardag van Sinterklaas arriveerde de LNG-tanker Ob River in de Japanse haven Tobata. Niks bijzonders, ware het niet dat de boot zojuist een reis van 6000 zeemijl van Hammerfest dwars door de Russische poolzeeën had afgelegd. Dat was in deze tijd van het jaar ongekennd en voor de eerste keer dat het lukte.

Niet zonder hulp van een Russische ijsbreker, maar de kosten daarvan konden royaal worden weggestreepd tegen de winst van 40% reistijd, die het transport anders via de Indische Oceaan had moeten maken. In september hadden wetenschappers op basis van satellietopnamen al in de gaten dat het poolijs dit najaar half zo omvangrijk was als het langjarig gemiddelde sinds de afgelopen 30 jaar.

Voor sommigen is de succesreis van de Ob River aanleiding om het begin van de grote Ice Rush uit te roepen. Anderen waarschuwen tegen zulk optimisme en trekken een dozijn argumenten uit de mouw om heel voorzichtig te blijven. In de eerste plaats natuurlijk het klimaat zelf: hoe gedraagt het zich en vooral: hoe gedragen wij ons als ingrijpende factor? De uitkomst van de Doha-klimaatonderhandelingen, ook al begin december, laten zien dat de politiek (lees: mens) liever heel erg achter de feiten blijft aanlopen en weinig doet om het broeikas effect hard aan te pakken.

In de tweede plaats is het de vraag hoe de mijnbouw- en prijsontwikkeling op de energiemarkt zal zijn, omdat de arctische wateren niet alleen belangrijk zijn als transportroute voor tankers, maar ook als potentieel wingebied van gas (Barentszee en Jamal schiereiland). Gasvoorraden in ontwikkeling in Angola en Nigeria en de Cariben zullen, mits exploitabel, eerder over de oude routes vervoerd blijven worden dan via de (voor hen verafgelegen) noordelijke route. De enorme ontwikkeling van schaliegas in de VS zal de markt ook danig beïnvloeden en het 'moeilijke' poolgas misschien een tijd onaantrekkelijk maken.

Ook niet geheel voorspelbaar is de veiligheid, dus aantrekkelijkheid, van de Indische Oceaan en andere zeegebieden als transportroute voor grote schepen.

Wat dat betreft is de piraterij misschien niet de doorslaggevende, maar wel een interessante factor. Als het enorme gebied tussen de Golf van Aden en India onveilig is en grote investeringen die piraterijbestrijding vergen onvoldoende effect hebben, zal ook dat transportverleggend kunnen werken. Het is natuurlijk te kort door de bocht om de marginale kosten van een Russische ijsbreker hier te vergelijken met die van een extra fregat voor de Somalische kust, maar u begrijpt wel in welke richting ik denk.

De Amerikaanse denktank Stratfor kwam begin november met een vrij optimistische analyse. Stratfor denkt dat we het piraterijprobleem wel onder controle hebben. De daling in geslaagde kapingen is 'dramatisch', van 49 in 2010 naar 31 in 2011, en dit jaar nog maar 4. Het aantal aanvallen op koopvaardij schepen zakte van 199 in de eerste negen maanden van 2011 tot maar 70 in dezelfde periode dit jaar.

Hoera, en dat komt volgens Stratfor overigens vooral door (iets wat onze regering niet graag erkent, namelijk:) de spectaculaire groei en effectiviteit van particuliere boordbeveiliging. De totale kosten van al die beveiligers samen schat Stratfor op (gemiddeld) zo'n 1,2 miljard dollar per jaar. Een heel bedrag, maar genoeg om het 'verdienmodel' van de Somalische piraten flink te verstoren en hun activiteit flink te doen krimpen. Niet te doen verdwijnen, want daarvoor is interventie op land noodzakelijk, maar de toon van de boodschap is dat piraterij op deze manier economisch beheersbaar is. Lastig vast te stellen natuurlijk, maar dit zijn wel de ingrediënten van het totale model dat bepaalt met welk gas, welke olie, langs welke routes, en tegen welke kosten, privaat of publiek, een land als Nederland straks het licht brandend houdt.

De Nederlandse regering heeft zojuist besloten om de antipiraterijmissie met een jaar te verlengen. Zij relateert het succes niet, zoals Stratfor, aan de particuliere beveiliging maar aan de marinecomponent. Succes heeft vele vaders.

**volgens denktank
Stratfor hebben we
het piraterijprobleem
onder controle,
door de groei
en effectiviteit
van particuliere
beveiligers**

De Nederlandse Politietrainingsmissie Inzet van PTG-3

Van 19 april 2012 tot 5 november 2012 vormde de Koninklijke Marine, en het personeel van het Tweede Mariniersbataljon in het bijzonder, de kern van de derde rotatie van de geïntegreerde politietrainingsmissie in de Noord-Afghaanse provincie Kunduz: PTG-3 (Police Training Group).¹

Deze bijdrage gaat over de taken van de PTG en hoe daar tijdens de derde rotatie mee om werd gegaan. Eerst wordt ingegaan op de achtergrond en de doelstellingen van de missie. Vervolgens komen de voorbereiding en inzet aan bod. Afgesloten wordt met een korte evaluatie van de bereikte resultaten en wordt een blik in de toekomst geworpen – naar de situatie eind 2014, wanneer volgens planning een groot deel van de Westerse (vooral militaire) aanwezigheid is teruggetrokken.

De groepsfoto van PTG-3.

Achtergrond

Met de motie Peters-Pechtold riep de Tweede Kamer op 21 april 2010 de regering op de behoefte in kaart te brengen van een Nederlandse bijdrage aan de opleiding en training van de Afghaanse civiele politie en de versterking van een Afghaanse rechtsstaat. Op 7 januari 2011 besloot de regering tot deelname aan een geïntegreerde politietrainingsmissie in de periode 2011-2014. De missie was er op gericht in de noord-Afghaanse provincie Kunduz het Afghaanse civiele politieapparaat te versterken en het justitiële systeem verder op te bouwen. Daarvoor werd zowel

civiel als militair personeel ingezet: politieagenten van EUPOL, marechaussees en militaire trainers van Defensie en diplomaten en justitie-experts van het ministerie van Buitenlandse Zaken en het ministerie van Veiligheid en Justitie.

Het accent lag, zoals aangegeven, op de capaciteitsopbouw van de civiele en justitiële instellingen. Het vertrouwen van de bevolking in een legitieme en betrouwbare overheid moest zowel in omvang als kwaliteit kunnen groeien. Om hieraan invulling te geven werden vooraf vier pijlers (hoofdt thema's) en bijbehorende activiteiten geïdentificeerd:

- het versterken van de civiele politie capaciteit;
- verbetering van de samenwerking tussen politie en aanklager;
- het verbeteren van de justitiële keten;
- het verbeteren van het bewustzijn, de acceptatie en de toegang tot het rechtssysteem.

Deze pijlers werden vervolgens uitgewerkt in een 'geïntegreerd missieontwerp'. Deze civiele variant van een militair *campaignplan*, kwam in samenwerking met de departementen Buitenlandse Zaken en Veiligheid & Justitie tot stand. Het fungeerde als een leidraad en faciliteerde de monitoring van de voortgang van de missie.

De geïntegreerde politietrainingsmissie startte in juni 2011. De eerste maanden stonden in het teken van de verkenning van het missiegebied, het opzetten van de logistieke basis en de voorbereiding op de eigenlijke activiteiten. Eind oktober 2011 nam rotatie 2 het stokje over. Die breidde de *mentoring*-activiteiten, waarbij agenten in de praktijk verder worden opgeleid en gevolgd, uit naar het district Khanabad. In april 2012 startte de derde rotatie: PTG-3.

Mandaat en randvoorwaarden

Voor de uitvoering stelde de Tweede Kamer een aantal randvoorwaarden. Zo mocht de Nederlandse bijdrage aan de missie in Afghanistan uit niet meer dan 545 personen bestaan, mocht Nederland geen *lead nation* rol of enige vorm van gebiedsverantwoordelijkheid op zich nemen en het optreden van de PTG-missie was gelimiteerd tot de provinciegrenzen. Daarnaast mocht Nederland alleen de *Afghan Uniformed Police (AUP)* opleiden, trainen en begeleiden.

Voorts werd de Tweede Kamer toegezegd dat naast de acht

Tienmalig GroenLinks fractievoorzitter Jolande Sap, tijdens het slotdebat over de missie naar Kunduz, op 27 januari 2011.

weken basisopleiding er ook een praktijkbegeleiding zou plaatsvinden van minimaal vijf maanden, inclusief een aanvullende basisopleiding van tien weken. Nederland zou in de training extra aandacht schenken aan mensenrechten, waaronder vrouwen- en kinderrechten, en integriteit. Om zeker te zijn dat de door Nederland opgeleide agenten ook daadwerkelijk ingezet werden voor *community policing* taken (agenten worden in Afghanistan regelmatig tevens ingezet als een paramilitaire eenheid) moest een agent-volgsysteem worden opgezet. Dit systeem moest zekerstellen dat door Nederland opgeleid politiepersoneel niet werd ingezet voor offensieve dan wel (para-)militaire doeleinden en niet buiten de provincie Kunduz zou worden geplaatst.

Opwerken

Met een vertegenwoordiging van alle krijgsmacht delen en van Buitenlandse Zaken was PTG-3 een bonte mix van mensen, gewoonten en eigenaardigheden. Het opwerken had, naast het gereedstellen voor de missie, het karakter van een gevarieerde culturele smeltkroes, waaruit een eenheid moest ontstaan. Vanaf de eerste dag, 31 oktober 2011, hadden *teambuilding* en gewenning de hoogste prioriteit. Hiermee werd de basis gelegd voor het kenmerkende samenwerkingsverband: 'One Mission, One Team'. Iedereen realiseerde zich dat er in deze missie geen mariniers waren, geen marechaussee, geen landmacht, geen luchtmacht en geen collega's van Buitenlandse Zaken maar slechts PTG-3. Eén team met één gezamenlijk doel.

De kern van de PTG-3 werd gevormd door personeel van het Tweede Mariniersbataljon. In aanloop naar de formatie PTG-3 werd door hen al een intensief opwerkprogramma doorlopen tijdens een grootschalige certificeringsoefening op de Nederlandse Antillen.

vanaf de eerste dag, op 31 oktober 2011, hadden teambuilding en gewenning de hoogste prioriteit

De eigenlijke taak van PTG-3 werd door de POMLT-eenheden uitgevoerd. De POMLT-compagnie hield zich vooral bezig met de zogenaamde *advanced patrol men course*, het in de praktijk trainen en mentoren van basisopgeleide agenten in hun eigenlijke werkomgeving. De compagnie had zes POMLT-teams die ieder bestonden uit vijf politietrainers van de Marechaussee, negen mariniers en een Algemeen Militair Verpleegkundige (AMV) van de vloot. Deze teams gingen dagelijks de poort uit om Afghaanse agenten in de praktijk op de politiestations verder te bekwamen in de uitvoering van hun politietaken. Ter ondersteuning (*enablers*) waren er bovendien twee medische afvoerploegen, twee genie search teams, twee EOD teams en twee Fire Support Teams. Onder PTG-1 en 2 hadden de POMLT activiteiten zich hoofdzakelijk geconcentreerd op de districten Kunduz en Khanabad. Met de uitbreiding naar het derde en vierde district werd een derde genie search team toegevoegd. In totaal bestond de PTG-3 uit 270 mannen en vrouwen.

Uitvoering

Op 19 april 2012 startte PTG-3 in Afghanistan haar missie. Naast *situational awareness* moesten in *theatre training* (ITT)² en

hand over-take over (HOTO) plaatsvinden. Daarnaast werden samengewerkt met ISAF-partners – zoals het Duitse *Provincial Reconstruction Team* (PRT), het Duitse *Partnering and Advising Task Force* (PATF), de Belgische *Military Advisory Teams* (MAT), de Amerikaanse collega's van het 1-125 Bataljon – en de vele internationale partners, zoals de *European Police* (EUPOL) en de *United Nations Assistance Mission in Afghanistan* (UNAMA). Bovendien ondersteunde PTG-3 het provinciale bestuur, de politie (AUP) en het leger (ANA).

Met zoveel partners was het belangrijk de activiteiten goed op elkaar af te stemmen en te coördineren. Het hielp dat de Nederlandse PTG-bijdrage zich hoofdzakelijk beperkte tot *police capability* en de *justice chain* – het verbeteren van de kwaliteit van het politieapparaat en de rechtsketen daarachter (openbare aanklagers, rechters en advocaten) – om daarmee de rechtstaat te versterken. De Duitse, Belgische en Amerikaanse collega's hielden zich vooral bezig met *Development* (economische wederopbouw door het uitvoeren van ontwikkelingsprojecten) en het opbouwen en versterken van het Afghaanse leger.

Aanpak

De Nederlandse aanpak kenmerkte zich door de geïntegreerde aanpak van de drie departementen – Defensie, Buitenlandse Zaken en Justitie. De leidraad bij de (geïntegreerde) uitvoering waren de vier eerder genoemde pijlers (hoofdthema's) uit het geïntegreerde missieontwerp dat in nauwe samenwerking tussen de genoemde departementen tot stand was gekomen. Deze worden hieronder verder uitgewerkt.

Pijler 1: Civiele politie

De marechaussees gaven, in het kader van de *Nato Training Mission Afghanistan* (NTMA), op het *Provincial Training Centre* (PTC) de achtweekse basisopleiding (*Initial Police Training Course* (IPTC)) voor 190 basisagenten waaronder tien vrouwen en de onderofficiersopleiding aan 138 onderofficieren. Hoewel *Gender* geen apart thema vormde in het geïntegreerde missieontwerp was het wel een belangrijk aandachtsgebied met extra activiteiten. Een van die activiteiten was het uitvoeren en opzetten van de eerste vrouwelijke basisopleiding buiten Kabul.

De POMLT-teams verzorgden de tienweekse voortgezette basisopleiding (*Advanced Police Training Course*) op de diverse politiebureaus in Aliabad, Kunduz, Khanabad en Imam Saheb. Daar werden zo 108 agenten verder opgeleid en vele honderden begeleid tijdens patrouilles en op *checkpoints* in die vier provinciale districten.

Waar de PTG vooral verantwoordelijk was voor de basistraining, was de opdracht voor EUPOL juist het midden en hoger kader naar een kwalitatief hoger niveau te brengen. Het ging hier onder andere om opleidingen en trainingen op het gebied van *police command, control & communications, intelligence led policing*, ofwel informatie gestuurd politiewerk. Dit is een belangrijke methode om te komen tot een effectieve en efficiënte inzet van politiemensen en middelen en *criminal investigation*.

Een ander onderdeel vormde de *Train the Trainer course* (TtT), waarin Afghaanse officieren en onderofficieren werden opgeleid om zelf instructeur te worden voor de diverse basisopleidingen.

Het ministerie van Buitenlandse Zaken speelde een belangrijke en aanvullende rol binnen het civiele politieprogramma. Het waren vooral de *community policing* projecten die via internationale organisaties als *Gezellschaft für Internationale Zusammenarbeit* (GIZ) en *The Asia Foundation* (TAF) werden uitgevoerd. *Community Policing* behelst dat de veiligheidsproblemen van een gemeenschap in samenhang worden aangepakt. Zo werden maandelijks bijeenkomsten van *neighbourhood watch committees* georganiseerd waarbij met de gemeenschap gesproken werd over de veiligheidssituatie en de politiezorg in hun buurt. Hun bevindingen werden vervolgens doorgegeven aan zogenoemde *steering committees*, bestaande uit ouderen en/of notabelen uit

samenwerking tussen de politie en het openbaar ministerie is niet vanzelfsprekend, zeker niet in Afghanistan

een wijk of dorp, die dit maandelijks bespraken met de lokale politieleiding. Hier werden ook suggesties van de bevolking besproken die via ideeënbusen binnenkwamen. De politieleiding droeg daarna zorg voor de benodigde acties op het uitvoerende niveau. Zo werden tijdens de uitzending tien buurtcomités en tien *steering committees* georganiseerd, met respectievelijk in totaal 414 en 281 deelnemers van wie een kwart tot een derde vrouw.

De *Cooperation for Peace and Unity* (CPAU) was een *implementing partner* van Buitenlandse Zaken die het verduurzamen en stimuleren van een cultuur van vrede in de provincie Kunduz nastreefde. Tijdens de missie waren zij tevens verantwoordelijk voor de zogenaamde nulmetingen ten behoeve van het meten van de effecten van de inspanningen van het PTG, zowel waar het de politiecapaciteiten betrof als de ontwikkeling van de rechtstaat. GIZ, een andere belangrijke *implementing partner*, was verantwoordelijk voor het alfabetiseringsprogramma voor zo'n 1300 agenten. Dit programma was misschien wel één van de meest gewaardeerde: een agent die heeft lezen en schrijven vergeet dit nooit meer!

Pijler 2: Samenwerking politie-aanklager

Samenwerking tussen de politie en het openbaar ministerie is niet vanzelfsprekend, zeker niet in Afghanistan. Door zowel Buitenlandse Zaken als EUPOL werden cursussen verzorgd waarbij rechercheurs en openbare aanklagers gezamenlijk een zaak moesten oplossen. Zo werd aan de hand van een draaiboek gewerkt aan het oplossen van een moordzaak. Omdat de politie vaak de eerste is die een plaats delict betreedt, is het essentieel hen hierin te betrekken. Het samenwerkingsverband resulteerde in gecombineerde scenariotrainingen op locatie in de districten ten behoeve van basisagenten, recherche, aanklagers en politiecommissarissen.

Om te zien of de trainingen ook effect hadden op de lange termijn, werd door EUPOL veel aandacht besteed aan het begeleiden van de recherche en openbare aanklagers en werden regelmatig gezamenlijke bijeenkomsten georganiseerd waarbij lopende zaken besproken werden. Door het onderling uitwisselen van informatie ontstond meer begrip en kennis en konden ervaringen worden gedeeld.

Pijler 3: Justitieketen versterken

Naast het kwalitatief versterken van de politie, dient tevens de justitieketen erachter versterkt en goed begeleid te worden. Immers, wanneer een agent iemand arresteert op verdenking van een misdaad, dient het openbaar ministerie wel tot onderzoek en vervolging te kunnen overgaan. PTG-3 en EUPOL besteedden daarom veel aandacht aan de training en begeleiding van rechters. Ook advocaten vormen een onderdeel van de rechtsgang. Samen met onze voorgangers van PTG-1 en 2 hielpen we de eerste regionale *Afghan Independent Bar Association* (AIBA) buiten Kaboel op te zetten en het aantal geregistreerde advocaten te verdubbelen.

Daarnaast kreeg AIBA toestemming om de voor de advocatuur verplichte stageperiode in de provincie Kunduz te verzorgen, wat het tevens makkelijker maakte voor lokale (vrouwelijke) rechtenstudenten om toe te treden tot de advocatuur. Deze stage vond normaliter in Kaboel plaats. Echter, de gevaarlijke reis daar naartoe (vrouwen reizen in Afghanistan nooit alleen) was een belangrijke reden waarom (vooral vrouwelijke) studenten uit Kunduz hiervan afzagen. Daarnaast werden tijdens een door EUPOL georganiseerde *Access to Legal Aid conference*, toga's verstrekt.

Het recht in Afghanistan kent vele vormen. Allereerst natuurlijk het formele recht, te verdelen in strafrecht en civiel recht. Daarnaast wordt in Afghanistan veel gebruik gemaakt van gewoonte- en informeel recht – niet te verwarren met sharia-recht dat onderdeel van het formele recht is.

Om bestaande gewoontes en structuren van het gewoonte- en

informele recht meer in lijn te brengen met het formele recht werden *peace shura's* georganiseerd waarin op basis van formeel recht aan informele conflictoplossingen werd gewerkt. Lokale dorpsoudsten en mullah's werden geschoold in onderdelen van het formele recht. Daarnaast bestaan er de *huqooq*-kantoren, die functioneren als een soort arbitragecommissies om zo een schakel te vormen tussen het formele en informele recht. Veel van die kantoren bestonden niet meer of waren slecht gehuisvest. Om te zorgen dat de bevolking, ook in de meer afgelegen gebieden, toegang tot het recht zouden hebben werd gestart met de bouw van dertien justitie- en *huqooq*-kantoren.

Pijler 4: Verbetering bewustzijn, acceptatie en toegang tot het rechtssysteem

Een belangrijk onderdeel van het Nederlandse rechtstaat-programma betrof het versterken van begrip, kennis en bewustwording van mensenrechten, vrouwenrechten en religieuze tolerantie. In samenwerking met de Afghaanse afdeling van BBC werden diverse 'edutainment' programma's opgezet waarin sociale thema's werden belicht door middel van toneelvoorstellingen. Daarnaast kwamen deze thema's terug in trainingsprogramma's en in radioprogramma's waarin de commandant, de *senior police advisor* en de vertegenwoordigers van BZ aandacht gaven aan rechtstaatontwikkeling.

Een belangrijk thema werd gevormd door de rechten van kwetsbare groepen (met name *gender*). In de praktijk werd dit vertaald als 'de rechten voor vrouwen'. Aanvankelijk leverde dit weinig resultaat op. Om dit te verbeteren werden concrete

Opleiding van Afghaanse agenten.

doelstellingen en activiteiten benoemd. Zo konden zeven vrouwelijke agenten worden gerekruteerd, werd de eerste vrouwelijke IPTC buiten Kaboel gestart, kon aan de vrouwelijke agenten eindelijk passende uniformen worden verstrekt en werden de eerste vrouwen toegelaten tot EUPOL's management cursussen.

Daar waar bij aanvang van de missie bij coalitiepartners nog scepsis bestond over de Nederlandse aanpak, groeide tijdens de uitending van PTG-3 de interesse voor de Nederlandse methode. De commandant van *Regional Command North* bezocht PTG-3 diverse keren en benadrukte dat hij, net als *Head of EUPOL Kabul* en de voorzitter van de *International Police Capability Board (IPCB)*, een groot voorstander was van de 'Dutch comprehensive approach': de gecombineerde en geïntegreerde aanpak van Veiligheid & Justitie, Buitenlandse Zaken en Defensie. Het gezamenlijk geschreven campagneplan, de manier waarop de *Police Operational Mentor and Liaison Teams* werden samengesteld en hoe de politie in de districten begeleid werd, sprak tot de verbeelding.

Het *Commanders Assessment and Advisory Team* van de comman-

voor velen is het de vraag wie de scepter zal zwaaien na het vertrek van ISAF

dant van de *International Stability Assistance Force (ISAF)* adviseerde zeer positief naar de Amerikaanse commandant ISAF, generaal Allen. Zelfs werd overwogen de gecombineerde Nederlands-Duitse aanpak in de provincie Kunduz "Nation wide" te exporteren. Dat dit nog niet gebeurd is, moet vooral gezien worden in het licht van de plannen voor terugtrekking in 2014. Vele partnerlanden voelen er weinig voor hun eigen modus operandi nu nog wezenlijk bij te stellen.

Op koers

Het overdragen van de verantwoordelijkheid aan de Afghaanse overheid om uiterlijk in 2014 op eigen benen te staan en blijvend een veilige en stabiele omgeving te kunnen creëren ligt op schema in de provincie Kunduz. Medio 2012 is deze verantwoordelijkheid al grotendeels aan de Afghanen overgedragen. Een uitzondering is het district Khanabad³, al is de verwachting dat ook dit district begin 2013 aan de Afghaanse provinciale overheid wordt overgedragen. Daarnaast bestaan de veiligheidseenheden in de noordelijke regio al voor driekwart uit Afghaanse eenheden (ANSF) en voor slechts een kwart uit ISAF troepen.

De Afghanen zijn zich terdege bewust dat ISAF eind 2014 (grotendeels) weg zal zijn getrokken en beseffen dat ze dan zelf volledige verantwoordelijkheid dragen voor de handhaving van het geweldsmonopolie. Dit besef leidt er toe dat de veiligheidsdiensten steeds effectiever worden. Ze zijn steeds beter in staat om gecombineerd en geïntegreerd met elkaar (politie, leger en inlichtingendienst) samen te werken en operaties uit te voeren. Ze zijn steeds beter in staat operaties te plannen en proactief op te treden bij mogelijke onlusten. Daarmee is echter de veiligheid nog niet gegarandeerd. Er zijn nog veel onzekerheden, zoals de positie die de illegaal bewapende groepen (*Arbaki*) gaan innemen, de daadwerkelijke kracht van de Taliban en of de internationale gemeenschap na 2014 voldoende geld blijft doneren om de Afghaanse veiligheidstroepen (leger en de politie) in stand te houden. Kortom de situatie is fragiel. Voor velen is het de vraag

wie de scepter zal zwaaien na het vertrek van ISAF. De Afghanen zijn zeer terughoudend partij te kiezen.

Kijkend naar de opdracht van de PTG⁴, kan gesteld worden dat de missie op koers ligt. De Afghanen worden, bij wijze van spreken, geholpen te leren kruipen en lopen, leren rennen moeten ze zelf doen. Er is echter nog veel werk te verzetten, ook na 2014. Afghanistan is weliswaar op papier een rechtstaat maar staat nog aan het begin van haar ontwikkeling. De Afghaanse staat heeft nog geen geweldsmonopolie en geen belastingmonopolie. Hierdoor hebben krijgsheren en illegale, gewapende groepen nog steeds grote handelingsvrijheid. Daarnaast is het moeilijk zorg te dragen voor basisvoorzieningen. In het verlengde hiervan dient opgemerkt te worden dat de interne, vaak etnische, spanningen lastig onder controle te krijgen zijn. Afghanistan heeft voorlopig nog hulp nodig bij staatsvorming en verdere stabilisatie van de maatschappij.

Afsluitende woorden

Alles overziend was de PTG-missie een prachtige ervaring. PTG-3 opereerde in een complexe politieke, personele en operationele omgeving als onderdeel van de ISAF missie. Politiek complex als gevolg van het strakke Nederlandse mandaat dat niet altijd goed door coalitiegenoten werd begrepen. Operationeel complex omdat we in het operatiegebied wekelijks geconfronteerd werden met aanslagen en er veel andere buitenlandse coalitiepartners in hetzelfde gebied opereerden. Dit vergde veel afstemming en coördinatie. Ook het uitschuren van personeel buiten de poort onder bepaalde dreigingsniveaus was een uitdaging. Op personeelsgebied was de omgeving ook complex. PTG-3 was samengesteld uit alle krijgsmacht delen en Buitenlandse Zaken. Het was een uitdaging al die verschillende culturen, gewoonten en eigenaardigheden tot één geheel te smeden. Maar het is gelukt, we kunnen tevreden terugkijken op de bereikte resultaten. ←

KOLMARNIS J. (Jarst) de Jong was van 19 april tot 5 november 2012 commandant van PTG-3.

Noten

- 1 De Nederlandse Geïntegreerde Politietrainingsmissie (GPM) bestond uit de navolgende onderdelen: de Politietrainingsgroep (PTG) bestaande uit 270 personen, 10 KMAR trainers als onderdeel van de *NATO Training Mission Afghanistan (NTMA)*, EUPOL (ongeveer 25 personen, personeel ministerie van V&J), de *Air Taskforce (ATF)*, het *National Support Element (NSE)* en de *Contingentscommandant (CONTCO)*.
- 2 Bij ITT wordt beoogd alle procedures zoals aanvraag luchtsteun, helikoptersteun en medisch afvoer, in het operatiegebied nogmaals te beoefenen en af te stemmen met onder andere de coalitiepartners. Pas na afronding van de ITT kan worden begonnen met de uitvoering van de missie.
- 3 Er is door de centrale overheid gekozen voor een getrapte (geografische) overdracht van verantwoordelijkheden.
- 4 'In cooperation with International Partners the IPM supports GiRoA in improving the quality of the Afghan civil police and judicial system and institutions in Afghanistan, focusing on Kunduz province.'

Zijn privébewakers de juiste oplossing tegen zeeroverij?

Afgelopen zomermaanden verschenen in diverse bladen artikelen over de inzet van privébewakers als bescherming tegen zeeroverij. Helaas kwam het niet verder dan het oude verhaal: 'Reders zijn uiterst tevreden over de verrichtingen van de Koninklijke Marine, maar dat is niet slagvaardig genoeg. Defensie is niet in staat te anticiperen op de snelle wijzigingen in de vaarschema's van de reders, aanvraagtermijnen voor bijstand zijn te lang, de kosten die Defensie in rekening brengt, te hoog'.

Gewapende privébewakers toestaan

En daarom rest reders niets anders dan zich schuldig te maken aan burgerlijke ongehoorzaamheid door gewapende private beveiligers in te huren. Burgerlijke ongehoorzaamheid? Jazeker, minister van Veiligheid en Justitie Opstelten heeft vorig jaar nog gewaarschuwd dat het inzetten van gewapende particuliere beveiligers aan boord een overtreding van de Nederlandse wet is en kan leiden tot vervolging. Rederijen vinden dat Nederland, dat maar blijft volharden dat het illegaal is, langzamerhand als een eenzaam eiland in de wereld ligt. De meeste landen zouden hun wetgeving inmiddels al hebben aangepast, aldus de interpretatie van de Redersvereniging. Nederland houdt vast aan het principe, dat de overheid het geweldsmonopolie (ook wel de

“zwaarmacht” genoemd) niet uit handen geeft. In de praktijk zijn er nog veel landen die er net zo over denken als Nederland. Volgens de Nederlandse wet is het dus een overtreding als aan boord van schepen onder Nederlandse vlag gewapende particuliere beveiligers worden ingezet. Naar aanleiding van de krantenartikelen raakte toenmalig minister van Defensie Hillen merkbaar geïrriteerd door het aandringen van de Redersvereniging, terwijl het kabinet duidelijk heeft uitgesproken, dat het toelaten van gewapende particuliere beveiligers op schepen onder Nederlandse vlag geen optie mag zijn'. Telkens wanneer de minister de reders tegemoet kwam, stelden zij een hogere eis. De bewindsman hechtte aan bescherming van de Nederlandse koopvaardijvloot en heeft de afgelopen maanden alle ruimte vrijgemaakt, om de reders tegemoet te komen. Zo verhoogde hij het aantal Vessel

Boven: Private beveiligers oefenen.

Protection Detachements dat hij per jaar beschikbaar stelt naar 175 en verlaagde hij de prijs tot € 5000 per dag en nóg klagen de reders, terwijl zij wél bereid zijn om voor de diensten van een team van gewapende particuliere beveiligers € 10.000 – 50.000 per reis neer te tellen. De discussie die over dit onderwerp wordt gevoerd blijft eenzijdig. Onderstaand wordt daarin perspectief aangebracht en wordt bekeken of wellicht nog andere wegen kunnen worden bewandeld, die schepen en bemanningen betrouwbare bescherming bieden.

Het belang van rederijen

Rederijen zijn gebaat bij veilige vaarroutes en veiligheid van schip, lading en bemanning. Zij hebben daarbij te maken met een sterke concurrentie van landen, die door soepeler regelgeving goedkoper kunnen zijn. In Nederland zijn we aan regelgeving gebonden, die de bemanningskosten tot een van de hoogste in de wereld maken. Ladingaanbod gaat voor een deel via lijndiensten met regelmatige afvaarten (b.v. containerschepen) en voor een deel met schepen, waarvan de route niet vastligt. Daarbij kan onderweg scheepslading worden doorverkocht en een andere bestemming krijgen (b.v. bij olie). Het kan zelfs wel eens zijn, dat een reder op de spotmarkt aantrekkelijker lading kan bemachtigen waarvoor hij een gunstig gepositioneerd schip laat leeglossen om die lading te kunnen meenemen. Een drastische reisverandering kost een reder altijd wel geld, dus het is steeds een afweging. Door dat grillige verloop in ladingaanbod zijn rederijen gewend om op korte termijn te plannen. Dat maakt, dat men niet op langere termijn wil nadenken over vraagstukken als zeeroverij. We zagen dat al na de opleving van zeeroverij in Zuidoost Azië rond de eeuwwisseling. Toen de Straat van Malakka veiliger was geworden werd niet meer over zeeroverij gepraat. TNO, Thales en talloze andere bedrijven waren echter wél bezig met het bedenken van afdoende oplossingen. Maar, voor die oplossingen moet natuurlijk wél belangstelling zijn, anders is het zinloos. Dat maakte dat geleidelijk al die initiatieven uitdoofden.

Toen de zeeroverij rond Somalië opkwam en zich als een olievlek uitbreidde over de Noord Indische Oceaan, verzochten de reders weer om bijstand. Het toenmalige ministerie van Verkeer en Waterstaat gaf indertijd een duidelijk signaal af aan de reders: zorg eerst zélf voor bescherming aan boord tegen zeeroverij. Pas als dat niet meer lukt, mag een beroep worden gedaan op de Nederlandse overheid. Wát hebben de reders allemaal zélf gedaan aan de veiligheid aan boord? Prikkeldraad, geïmproviseerde versperringen en sloten, waterjets, zandzakken op de brug, soms een LRAD² of een P-Trap³ en inmiddels kennen we de Best Management Practices⁴, waaraan ieder schip zich moet conformeren, voordat het bijstand kan aanvragen. Maar vaak ontbreekt een consistent veiligheidsmanagement. Het is duidelijk dat de snelle en nog relatief goedkope dienst van een ingehuurd particulier beveiligingsteam een voor de hand liggende oplossing biedt. Geen zorgen op dat moment en als de zeeroverij afneemt, ook niet de last van “onnodig” aangeschafte middelen. De Nederlandse overheid (met name de minister van Veiligheid en Justitie) gooit nu echter roet in het eten. Zij staat de private beveiligers niet toe. En wat rest rederijen dan om toch te kunnen blijven varen in bedreigde gebieden? Burgerlijke ongehoorzaamheid is al genoemd.

Een Long Range Acoustic Device, dat over grote afstand een zeer geconcentreerd (luid) geluid kan overbrengen.

Ook wordt een offensief via de media en in de politiek gestart om het doel te kunnen bereiken. Er wordt gedreigd met “uitvlaggen”⁵. De voorzitter van de KVN⁶ en oud-minister van Verkeer en Waterstaat, mevrouw Netelenbos, weet maar al te goed, dat dit heel gevoelig ligt bij haar oude ministerie. Rond 1995 gebruikte de Redersvereniging hetzelfde dreigement om haar wensen kracht bij te zetten. Toen ging het om fiscale faciliteiten voor de scheepvaart. Nederland zou achterblijven bij andere Europese landen en daardoor zou een verstoring van het *Level Playing Field* ontstaan. Het dreigement bleek toen effectief. Maar dat kwam deels, omdat de Redersvereniging toen met een heel goed alternatief plan kwam.⁷ Natuurlijk is het niet goed als Nederlandse schepen onder een buitenlandse vlag worden gebracht. Het Nederlands tonnage aan vervoerscapaciteit over zee daalt, hetgeen gevolgen heeft voor onze economie, maar ook voor de werkgelegenheid. En Nederlandse zeevarenden krijgen daardoor meestal te maken met gewijzigde arbeidsvoorwaarden. Nu moeten berichten in de media over uitvlaggen wel kritisch worden beschouwd. Bijvoorbeeld: een rederij “die zijn hele vloot onder andere vlag” brengt, blijkt al reeds de meeste schepen onder buitenlandse vlag te hebben en de laatste drie worden nu ook uitgevlagd. Of: het uitvlaggen blijkt tóch al in de planning van de rederij te hebben gezeten, om heel andere redenen. Vaak spelen in werkelijkheid andere overwegingen een grotere rol.

Ook rechtsgeleerden nemen deel aan de discussie

Prof. mr. dr. G.J. Knoops hield in het NRC⁸ een pleidooi voor toelating van privébewakers. Zoals we van hem zijn gewend, een gedegen en correct stuk. Aan de hand van talloze nationale en internationale wetsartikelen poogt hij de lezer te overtuigen dat er mogelijkheden zijn om de bewakers toe te laten. Maar het blijft helaas een theoretisch juridisch betoog. Hij gaat voorbij aan een aantal belangrijke praktische zaken. In zijn artikel zou hij zich niet de vraag hebben moeten stellen “waar die privébewakers nou blijven”⁹, beter was geweest als hij had gekeken hoe de veiligheid aan boord op internationaal juridisch gebied verzekerd zou kunnen worden. Misschien zou hij zich bijvoorbeeld ook hebben kunnen verdiepen in een juridisch waterdichte definitie van zeeroverij, zodat het eindelijk eens mogelijk wordt het probleem internationaal onvoorwaardelijk aan te pakken.

Sinds 1982 (UNCLOS III) moeten we het doen met een gekunstelde definitie¹⁰, die marines maar al te vaak belet om de criminelen te grijpen. De richtlijnen die de *International Maritime Organization* (IMO) ten aanzien van private beveiligers in 2011 heeft uitgevaardigd¹¹, beschouwt professor Knoops als een blijk van veranderd mondiaal inzicht in de opvatting over geweldsmonopolie. De IMO geeft richtlijnen, die worden ondersteund door haar leden. Het al dan niet uit handen geven van geweldsmonopolie is echter een zaak van een Staat zelf. Nederland is een klein, relatief goed georganiseerd en daardoor overzichtelijk land. Daarom is de noodzaak om het

het al dan niet uit handen geven van geweldsmonopolie is een zaak van een Staat zelf

geweldsmonopolie van de Staat uit te breiden naar private beveiligers in ons land niet zo groot als in andere landen. Dat geldt ook voor de scheepvaart onder Nederlandse vlag (die in de wereld nog steeds als "kwaliteitsvlag" wordt gezien), waar aan boord onder leiding van een onder Nederlandse normen goed opgeleide kapitein een ordelijke bedrijfsvoering heerst.

Het EU-gelijkheidsbeginsel¹² wordt vervolgens aangevoerd in verband met de vele landen in Europa, die private beveiligers wél toestaan. Dus: ook Nederland zou dat moeten toestaan. Kan het zijn dat de professor hierbij het volgende over het hoofd heeft gezien? Op onder Nederlandse vlag varende schepen is

de Nederlandse wetgeving van toepassing. Nederlandse reders hebben naar hun zeggen al vele schepen uitgevlagd omdat de Nederlandse wetgeving ten aanzien van privébeveilers niet wordt aangepast. Nederlandse opvarenden komen daarmee onder een andere vlag (meestal een niet EU-vlag) te varen met een eigen wetgeving.

Het beginsel slaat op EU-burgers, waarmee de zaak aan boord van schepen nóg ingewikkelder wordt.

Tenslotte refereert professor Knoops aan artikel 2 van het *EU-Verdrag voor de Rechten van de Mens*, dat het recht op leven moet waarborgen. De Nederlandse Staat heeft, afgeleid van dit beginsel de plicht, het recht op leven van opvarenden op Nederlandse schepen te waarborgen, bijvoorbeeld door hen adequate bescherming te geven. Blijkbaar is de momenteel geboden bescherming aan reders onvoldoende, gezien hun bezwaar dat bijstandverlening niet binnen 24 uur geregeld kan worden.¹³ Toch hebben we in de loop der tijd een substantiële verbetering van bescherming door de Koninklijke Marine kunnen waarnemen. Maar heeft dit recht dan alleen maar te maken met de verplichtingen van de overheid, ook ten aanzien van het uit handen geven van het geweldsmonopolie? Betrokkenen (rederij, kapitein, bemanning) moeten er toch in de eerste plaats zélf alles aan doen om risico's te vermijden? Het zou niet juist zijn om dat allemaal af te wentelen op de Nederlandse Staat.

In het Nederlands Juristenblad buigt ook prof. mr. dr. Y. Buruma zich over de aanpak van zeeroverij.¹⁴ Hij staat stil bij het verschil tussen de militair die namens de overheid bescherming biedt en de ex-militair die dat als ingehuurde particuliere beveiligers doet en wat het gevolg zou kunnen zijn als een incident escaleert. Ondanks dat hij een aantal keren de kern raakt, draait hij teveel om het probleem van beveiliging heen en doet hij geen heldere uitspraken. Dat is jammer. Indien hij zich meer had verdiept in de materie had hij een krachtiger signaal kunnen geven. Hij besluit met de opmerking dat hij ook geen definitief antwoord heeft. Waarom dan dat artikel?

Gewapend geweld noodzakelijk?

Overall in de wereld moeten krijgsmachten inkrimpen. Vakkundig militair personeel wordt ontslagen. Veel van deze vakmensen denken een gat in de markt te vinden door zich met zeeroverijbestrijding te gaan bezighouden. Het vakmanschap zal er niet minder om worden, maar het gevaar loert in de organisatie van hun firma. Op dit moment vindt men op internet talloze bedrijven die hun anti-piraterij diensten aanbieden. De een met een nog mooiere website dan de andere. Er is een ware concurrentie tussen die bedrijven. Zij moeten onderscheidend opereren om op te vallen. Belangrijk is het kostenaspect. De krijgsmacht biedt bescherming volgens heldere en strikte regels die zijn afgesproken met alle betrokken partijen (transitlanden, landen waar depots zijn ingericht, kuststaten en rederijen).

Particuliere beveiligingsfirma's zien kans veel van dergelijke afspraken te omzeilen. Dat maakt, dat de hele logistiek, buiten het vergunningstelsel om, veel eenvoudiger en goedkoper kan zijn. De beveiligers komen uit alle delen van de wereld en reizen als burger, waardoor ook de personeelslogistiek eenvoudiger is. Maar als een incident escaleert, is er geen ondersteuning

Gewapende militaire beveiliging. (fotoAVDD)

van een marineschip in de buurt, of een helikopter of een ander vliegtuig. Er is geen enkele *back-up* van een krijgsmacht die wél toereikende wapens heeft, of een regering met een diplomatiek circuit. Dat maakt, dat er koste wat het kost op *safe* moet worden gespeeld. Want als het fout gaat, worden beveiligers, maar ook bemanning genadeloos afgerekend. Wie herinnert zich niet die verschrikkelijke beelden uit 2004 van de verkoolde lichamen van de mannen van *Blackwater*, hangend aan een brug over de Eufraat in Fallujah¹⁵? Er worden mooie woorden gesproken over certificering en controlemaatregelen, maar iedereen weet, dat ver van de bewoonde wereld op de oceaan, er van alles kan gebeuren dat het oog van de wet niet waarneemt.

De belangrijkste vraag die in de discussie over beveiliging tegen zeeroverij in het geheel niet aan de orde komt is, of gewapende beveiliging wel als de énige oplossing moet worden gezien. Zijn er misschien ook andere, geweldloze middelen om schepen te beveiligen tegen ongewenste indringers? In principe is een scheepsbemanning geen voorstander van gebruik van geweld, omdat zij zich heel goed bewust is van het escalatierisico. Het voordeel van slimme en geweldloze oplossingen is, dat deze in de meeste gevallen geen juridische beperkingen kennen. Ze werken overal in de wereld en zijn onafhankelijk van een al dan niet aanwezige krijgsmacht. Waarom wordt er geen pakket duurzame en geweldloze oplossingen ontwikkeld dat koopvaardischepen betrouwbare en overal in de wereld toepasbare veiligheid geeft? We zijn ertoe in staat! Gewapende beveiliging maakt koopvaardischepen, die in iedere uithoek van de wereld komen, teveel afhankelijk en veel landen staan het niet toe. Veel initiatieven op het gebied van geweldloze oplossingen zijn er al geweest.¹⁶ Omdat de meeste reders er geen heil in zien, is het echter bij concepten gebleven. Die moeten de kans krijgen om verder te worden uitgewerkt tot een betrouwbaar pakket maatregelen, waaruit de reder een passende keuze kan maken.

En wordt de krijgsmacht dan verder aan de kant gezet? In geen geval. De oorspronkelijke taak van de Koninklijke Marine blijft overeind. Alleen straks met moderne technieken, in plaats van de huidige peperdure en logistiek gecompliceerde operaties. Defensie zou de taak moeten krijgen om in mondiaal samenwerkingsverband de belangrijke scheepvaartroutes continu te monitoren op veilige doorvaart.¹⁷ Daartoe beschikken we nu over middelen als satelliet en UAV, maar ook inlichtingendiensten zouden veel meer informatie beschikbaar moeten stellen, die essentieel is voor een goede reisplanning. Gezagvoerders zijn uitstekend in staat hun eigen reisplanning te maken, mits zij maar over de actuele informatie beschikken waaraan het nu nog weleens ontbreekt. Zodra een bedreiging door zeeroverij een bepaald niveau bereikt (denk aan *alertstates*), moet Defensie optreden om de veiligheid op scheepvaartroutes te herstellen. Omdat een dergelijke nieuwe invulling van deze taak met aanzienlijk minder mensen kan worden uitgevoerd, zou meer ruimte overblijven voor de overige defensietaken.

Conclusie

Maatregelen tegen de telkens weer opduikende zeeroverij heeft tot op heden voornamelijk uit symptoombestrijding bestaan, omdat men zich telkens weer laat overvallen door de

gebeurtenissen. Nederlandse reders plannen op korte termijn en menen dat de regering hen tegemoet moet komen door gewapende particuliere beveiligers toe te staan. De regering vindt dat het uit handen geven van de zwaarmacht de wortels van ons rechtsbeginsel aantast. Rechtsgeleerden geven weliswaar juridische mogelijkheden aan, maar gaan voorbij aan operationele en praktische zaken als geweldsescalatie, aanvullende steunmaatregelen, controlemogelijkheden, verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid. Daarnaast wordt gewapende beveiliging door veel kuststaten in de wereld niet toegestaan. In de discussie wordt telkens de nadruk gelegd op gewapende beveiliging, terwijl ontwikkeling van geweldloze en duurzame maatregelen, die wel zijn toegestaan, geen kans krijgt. Zo discussiëren we al decennia lang over maatregelen tegen zeeroverij.

Maar zijn we ook echt bereid er goed over na te denken en er een langere termijnvisie over te ontwikkelen? Er moet worden gezocht naar slimme technologische oplossingen, die duurzaam, betaalbaar, werkbaar en toelaatbaar zijn, gecombineerd met een goed en integraal anti-piraterij beleid. Rederijen zijn daarvoor in de eerste plaats zelf verantwoordelijk. Indien maatregelen nodig blijken, waarover geen of onvoldoende kennis bestaat, kan Defensie om hulp worden geroepen. Defensie zorgt met moderne hi-tech middelen dat vitale vaartroutes bewaakt en veilig blijven. Die taak moet in de loop der jaren groeien. Het wordt tijd dat politiek, krijgsmacht en koopvaardij zich richten op een lange termijnvisie met duurzame maatregelen om schepen en bemanningen permanent een zeeroverij-vrije vaart over zee te garanderen.

H.A. L'Honoré Naber is zeeroverij-deskundige, bestuurslid van de Nederlandse Vereniging van Kapiteins ter Koopvaardij en oud-hoofd Koopvaardijzaken van de Marinestaf.

Noten

- 1 NRC 3 augustus 2012.
- 2 Long Range Acoustic Device, dat over grote afstand een zeer geconcentreerd (luid) geluid kan overbrengen.
- 3 Een stelsel van onzichtbare lijnen langs het schip, waarin de schroef van een piratenbootje vastslaat.
- 4 O.a. samengesteld en uitgegeven door het Maritime Security Centre - Horn of Africa.
- 5 Het onder andere vlag brengen dan de oorspronkelijke Nederlandse. Het is een administratieve handeling, die slechts een paar dagen in beslag neemt en waarmee het schip onder de jurisdictie komt van het land met de vlag waaronder het schip dan vaart.
- 6 Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reders.
- 7 Zie: officiële bekendmakingen.nl/kst-31409-1-b6.pdf
- 8 NRC vrijdag 17 augustus 2012.
- 9 Kop van het artikel in het NRC van 17 augustus 2012.
- 10 UN Convention on the Law of the Sea (UNCLOS) III - art. 101(Piracy), waaraan is toegevoegd UN resolution 992 (Armed Robbery).
- 11 "IMO Interim Guidance on use of privately contracted armed security personnel on board ships agreed by IMO Maritime Safety meeting", Maritime Safety Committee (MSC), 89th session: May 2011 www.imo.org/mediacentre/pressbriefings/pages/27-msc-89-piracy.aspx
- 12 Artikel 2 van het Verdrag van Lissabon.
- 13 Zie artikelen in het NRC van 2 en 3 augustus 2012.
- 14 Nederlands Juristenblad (afl. 29, blz. 2023).
- 15 <http://ipezone.blogspot.nl/2007/05/fallujah-lynchings-revisited.html>
- 16 Bijvoorbeeld TNO en Thales hebben al veel onderzoek naar detectie- en afweermiddelen gedaan.
- 17 Nu gebeurt dat al bij visserijcontrole door satelliet in uitgestrekte zeegebieden met het Vessel Monitoring System. Zie o.a.: <http://www.fao.org/fishery/vms/en>

De noodzaak van financiële flexibiliteit voor Defensie

Een beschouwing

Ten gevolge van de effecten van de kredietcrisis op het huishoudboekje van de Staat moet Defensie het sedert 2011 met minder geld doen. Bovendien wordt omgebogen, dat wil zeggen dat binnen de defensiebegroting geld een andere bestemming krijgt.

De veranderingen die hier uit voortkomen, zijn aanzienlijk. De voormalige minister van Defensie stelde dat de krijgsmacht minder inzetbaar zal zijn en dat die pas in 2014 weer op orde is.¹ Het woord orde is volgens Van Dale ontleend aan *ordo*, Latijn voor rij of regelmaat. Kennelijk bedoelt de minister dat dan de onderbreking van de normale gang van zaken achter de rug is. Defensie gaat over tot de orde van de dag, alleen een beetje kleiner. In deze bijdrage wordt betoogd dat als de toekomst van de krijgsmacht onzeker blijft, de financiële structuur van Defensie danig moet veranderen om die regelmaat enigszins te kunnen behouden. Eerst beschrijf ik de manier waarop bezuiniging en ombuiging plaats vinden. Daarbij komt ook aan bod wat de oorzaken en gevolgen zijn van deze handelwijze. Vervolgens wordt aangegeven hoe de oorzaken kunnen worden aangepakt en worden argumenten gegeven waarom het nodig is om de manier van bezuinigen en ombuigen te veranderen.

De aanpak van bezuinigen en ombuigen

Eind september 2010 is bij regeerakkoord bepaald dat Defensie moest gaan bezuinigen om een bijdrage te leveren aan de verkleining van het nationale begrotingstekort (zie tabel 1). Vanaf 2015 zal het budget 7% minder zijn. In november van 2010 maakte de voormalige Minister van Defensie bekend hoe hij het gat voor 2011 wilde dichten: uitstel van investeringen (€ 163 miljoen) en beperking van de instroom van personeel.² In april 2011 had de minister de maatregelen, voor de verkleining van de krijgsmacht na 2011, uitgewerkt. Toen werd duidelijk dat ook moest worden omgebogen. Meer geld was nodig voor instandhouding, zoals

Jaar	2011	2012	2013	2014	2015	2016 e.v.
Bezuiniging	200	400	529	577	616	635
Ombuiging		173	178	172	118	135
Totaal		573	707	749	734	770

Tabel 1: Bezuinigen en ombuigen in miljoenen euro's.³

voorraadaanvullingen op het gebied van munitie, brandstof en kleding.

De minister gaf aan dat die ombuiging en budgetverkleining voor de jaren 2012 en 2013 voor het grootste deel moesten worden opgevangen door te snijden in voorgenomen investeringen in materieel en infrastructuur. Bepaalde investeringen gaan niet door, zoals de bouw van een bevoorradingschip en andere projecten zoals nieuwe jachtvliegtuigen, worden later gerealiseerd. Verder wordt bespaard door minder te oefenen en door tanks, mijnenvegers en jachtvliegtuigen buiten gebruik te stellen. Vanaf 2013 zullen dan de personele uitgaven worden verminderd. In twee jaar tijd verdwijnen er 12.000 functies. Aan het eind van de periode wordt dan weer een stijging van het investeringspercentage in het vooruitzicht gesteld.⁴

Die volgorde van eerst fors snijden in investeringen, de instroom van nieuw personeel enigszins beperken, minder varen, vliegen, oefenen en dan de personeelsomvang verminderen (hierna te noemen *de werkwijze*), is niet nieuw. Alle grotere bezuinigingen en ombuigingen sinds 1990 zijn op deze manier verwerkt. De laatste was in 2002 toen structureel € 380 miljoen moest worden ingeleverd. Die werkwijze is aan te tonen aan de hand van de sterk wisselende investeringspercentages over de jaren. In een eerdere bijdrage in het Marineblad is hier uitgebreid bij stil gestaan.⁵ Het jaartal 1990 is een omslagpunt. Daarvoor, vanaf de zestiger jaren van de vorige eeuw was de krijgsmacht redelijk stabiel in taken, samenstelling en omvang.

Natuurlijk waren er in die tijd ook financiële tegenvallers. Die deden zich voor zowel bij aanschaf van vervangend materieel als bij de uitgaven voor personeel en de exploitatie van het materieel. Exploitatie tekorten werden gedekt door minder te oefenen, te varen en te vliegen, wat leidde tot verminderd brandstof- en munitieverbruik. Door de grote aantallen brandstof slurpende schepen en vliegtuigen had dit onmiddellijk effect. De landmacht had bovendien de mogelijkheid om bataljons mobilisabel te stellen. Door lagere opkomst van dienstplichtigen, die hiervan het gevolg was, behoefde minder wedde te worden betaald en waren er minder uitgaven gemoeid met oefenen. Ook schoot er vaak wat geld over doordat er vertragingen optraden bij de omvangrijke nieuwbouwprogramma's.⁶

De grootste kwestie op investeringsgebied was de ondergang van het Rijn-Schelde-Verolme concern in 1983. Hierdoor moest extra worden betaald om Defensie-orders te laten voltooien. Bovendien zijn oorlogsschepen vervroegd aanbesteed om werkgelegenheid te behouden. In totaal was de geldelijke problematiek fl. 1,3 miljard. Die is voor het grootste deel door de marine opgelost. Andere investeringen zijn hierdoor uitgesteld, kleine fregatten zijn vervroegd uit de vaart genomen en het aantal maritieme patrouillevliegtuigen is afgenomen.⁷

Ook in de periode voor 1990 deden zich dus onverwachte budgettaire vraagstukken voor. Door de grote omvang van de

de flexibiliteit in de defensiebegroting is minder dan 10%

krijgsmacht destijds, de dienstplicht, niet veranderende taken en een gelijkblijvend of licht stijgend uitgavenbudget, konden deze problemen het hoofd worden geboden.

Als gevolg van het vallen van de Muur is na 1990 de dienstplicht opgeschort en zijn de aantallen materieel aanzienlijk kleiner geworden. Daardoor is de financiële flexibiliteit sterk verminderd. Bovendien zijn het nu geen relatief beperkte ombuigingen binnen het defensiebudget die voor 1990 de boventoon voerden, maar aanzienlijke verkleiningen van het totale budget.

De oorzaken van de werkwijze

De begroting van Defensie is nu een kleine € 8 miljard. Ongeveer de helft hiervan gaat naar personele uitgaven, de andere € 4 miljard wordt uitgegeven aan materieel, bestaande uit de exploitatie van materieel (aanschaf van brandstof, onderdelen, oefenmunitie e.d.) en investeringen. Die € 8 miljard lijkt veel geld, maar een groot deel van deze hoeveelheid mist op de korte termijn de meervoudige aanwendbaarheid die men zich voorstelt dat geld behoort te hebben. Bij de presentatie van de begroting voor het volgende jaar op de derde dinsdag in september is die flexibiliteit minder dan 10%. Dit komt omdat marktpartijen contracten hebben om te leveren en eigen personeel moet worden betaald.

Naarmate men verder naar de toekomst gaat neemt de flexibiliteit in de defensiebegroting weer toe. Het snelst gaat dit bij de materiële uitgaven, want contracten met derden lopen af of kunnen worden aangepast. De aanpassing van de personele

uitgaven is lastiger. Het meest onbuigzaam zijn de pensioenen en uitkeringen die aan voornamelijk gewezen militairen moeten worden betaald (ruim €1 miljard). Bij elke verkleining van het budget neemt het aandeel van die post daarom toe. De overige €3 miljard gaat op aan salarissen, toelagen en verbonden personele exploitatie, zoals aan dienstreizen. Hoewel niet zo weerbarstig als de pensioenen en uitkeringen geeft *de werkwijze* aan dat het jaren duurt om grotere veranderingen in die uitgaven aan te brengen. Dit komt natuurlijk doordat aanpassingen in personele opbouw en samenstelling tijd kosten. Eerst moet worden uitgezocht waar binnen de krijgsmacht functies niet meer nodig zijn of waar functies moeten worden gecreëerd. Vervolgens moeten procedures worden gemaakt voor de afvloeiing of omscholing en dan is er tijd nodig voor de voltooiing van het proces.

De werkwijze komt dus voort uit de structuur van de defensie-uitgaven en de verschillen in flexibiliteit tussen materiële en personele uitgaven.

De gevolgen

Behalve dat *de werkwijze* het gevoel aan personeel kan geven dat er sinds 1990 op Defensie voortdurend bezuinigd wordt, leidt die ook tot grote ondoelmatigheid.

Die ondoelmatigheid komt door twee zaken:

- Voorgenomen investeringen worden uitgesteld. Dit heeft op termijn een opwaarts effect op kosten van onderhoud van materieel dat langer in dienst moet worden gehouden of op de gevechtskracht omdat dit oudere materieel afgestoten wordt, voordat de vervanging door nieuw materieel op handen is.
- Personeel kan niet tijdig genoeg afvloeien of worden omgeschoold, waardoor jaren lang personeel nog moet worden betaald, waarvoor eigenlijk geen emploti meer is.

In feite wordt de ondoelmatigheid door het uitstellen van investeringen veroorzaakt doordat het personeel langer in dienst wordt gehouden dan wenselijk is. Ik zal dit toelichten.

In 2010 werd besloten dat Defensie moest gaan bezuinigen. In de twee volgende jaren zijn schepen, jachtvliegtuigen en tanks stil gezet. Het personeel dat hier mee werkte, de bijbehorende menselijke ondersteuning en de niet meer benodigde stafcapaciteit gaan in de jaren 2013 en 2014 echt afvloeien. Dan lukt het pas, volgens de voormalige minister van Defensie, om de personele omvang in aanzienlijke mate te verkleinen. Dit betekent dat, terwijl de contouren van een nieuwe structuur en samenstelling van de krijgsmacht er al zijn, jaren lang personeel moet worden aangehouden zonder eigenlijke functie. In economische zin uitgedrukt, staat het nut voor de organisatie van het werk dat het bedoelde personeel in die tijd doet, in geen verhouding tot dat wat voor dit werk, via de salarissen, moet worden betaald. Dit kan om grote bedragen gaan. Als de organisatie geen nut heeft van het werk van 3.000 medewerkers dan is het verlies, uitgaande van een middensom van de personele uitgaven van € 50.000 per werknemer⁸, € 150 miljoen per jaar. Als men bedenkt dat deze wijze van handelen al sinds 1990 is toegepast dan kan men zich voorstellen dat de opgetelde ondoelmatigheid aanzienlijk is.

De aanpak van de oorzaken

De kern is dus dat moet worden gezien of het geld, dat gemoeid is met personeel, sneller meervoudig aanwendbaar kan worden gemaakt, terwijl de prestaties die Defensie levert hetzelfde blijven.

Daarvoor zijn twee mogelijkheden:

- Flexibilisering van de factor arbeid. Dit kan door andere arbeidsvoorwaarden, wijziging van het ontslagrecht en een beleid dat personeel in staat stelt om verschillende soorten werkzaamheden uit te voeren. Ook kan worden gedacht aan samenwerking met marktpartijen op het gebied van ondersteunende diensten, zoals onderhoud van wapens. Hierdoor kan overcapaciteit gevuld worden met civiel werk, waarvoor Defensie dan een financiële vergoeding krijgt.
- Uitbesteding van werk dat nu wordt verricht door defensiemedewerkers. Zoals eerder is aangegeven, zijn contracten met derden gemakkelijker aan te passen dan een eigen personele omvang, ook al heeft zo'n verandering ook een prijs. Als in het eerdere voorbeeld de € 150 miljoen gemoeid met niet meer nuttige arbeid van eigen personeel nu eens geen personele uitgaven waren geweest, maar betalingen waren voor werk door ondernemingen, dan had dit geld sneller een andere bestemming kunnen krijgen.

Van deze twee mogelijkheden is uitbesteding waarschijnlijk het eenvoudigst en het snelst te verwezenlijken. Dit is natuurlijk niet zonder uitdaging want ambtenaren, van wie het werk wordt uitbesteed, moeten bij voorkeur gaan werken voor de marktpartij en dat is arbeidsrechtelijk niet eenvoudig af te dwingen. Dit zal echter naar verwachting minder juridische haken en ogen hebben dan de flexibilisering van de arbeid.

Natuurlijk leent lang niet al het werk bij Defensie zich voor uitbesteding. Maar daar waar marktpartijen zijn, die het werk betrouwbaar kunnen uitvoeren en waar geen specifieke investeringen nodig zijn die alleen voor Defensie een toepassing kunnen hebben, is dit zeker mogelijk. Er is ondersteunend werk, dat Defensie nu verricht, dat aan deze condities voldoet. Dat is aantoonbaar, aan de hand van een rondgang langs uitbestede werkzaamheden in andere landen:

- In Duitsland schaft een onderneming militaire kledij aan, houdt die in voorraad en doet de distributie.⁹ In Nederland is

een logistiek bedrijf van Defensie verantwoordelijk hiervoor.

- Revisie van Engelse oorlogsschepen geschiedt door geprivatiseerde werven.¹⁰ De Nederlandse marine doet dit grotendeels zelf.
- De constructeur van de motoren van Belgische gevechtsvliegtuigen reviseert die in een eigen fabriek bij de stad Luik. In Nederland doet de luchtmacht die revisie zelf.¹¹
- Catering voor de Engelse en Amerikaanse krijgsmacht is voor een groot deel in handen van ondernemingen.¹² In Nederland doet Defensie dit zelf.
- Een onderneming verzorgt een groot deel van de bestuurlijke informatietechnologie voor de Duitse krijgsmacht.¹³ De Nederlandse krijgsmacht heeft dit in eigen hand.
- De Duitse marine betreft oorlogsschepen inzetgereed van de private industrie. De Nederlandse marine koopt schepen van de industrie, maar laat de software ontwikkeling en integratie, die een schip inzetbaar moet maken, doen door een eigen bedrijf.¹⁴

natuurlijk leent lang niet al het werk bij Defensie zich voor uitbesteding

Uitbesteden van ondersteuning is dus mogelijk. Als de Nederlandse krijgsmacht die voorbeelden volgt, dan kan het effect op de flexibiliteit van de uitgaven groot zijn omdat in relatieve zin de zelf voortgebrachte ondersteuning omvangrijk is. Het adviesbureau McKinsey heeft die omvang berekend. Het maakt hiertoe een onderscheid tussen enerzijds gevechts- en gevechtsondersteunende functies en anderzijds algemene en administratieve functies. Volgens dit bureau werkt in Nederland iets meer dan 40% van de defensiemedewerkers in die laatste categorie. Hiertoe rekenen ze werkzaamheden zoals accounting, personeelszaken, revisie, IT en het management van faciliteiten.¹⁵ De relatieve omvang hiervan is zo groot dat logischerwijze te verwachten is dat, als dit percentage aanzienlijk daalt, de financiële flexibiliteit sterk zal toenemen.

Tot slot, de noodzaak

Nu zou men de schouders over de ondoelmatigheid van de werkwijze kunnen ophalen en stellen dat veel personele uitgaven nu eenmaal eigen zijn aan een militaire organisatie. In vergelijking met vergelijkbare landen slaat Nederland overigens geen slecht figuur als naar de relatieve omvang van de personeelsuitgaven en de mate van ondersteuning wordt gekeken.¹⁶ *Boots on the ground* vergen nu eenmaal mensen. Bij bezuiniging op Defensie moet men de ondoelmatigheid, die hiermee gepaard gaat, maar voor lief nemen.

Deze berusting lost echter niet het probleem op dat geld, ten gevolge van veranderende omstandigheden, sneller een andere aanwending moet kunnen krijgen. De moeizaamheid waarmee nu extra geld voor instandhouding binnen het budget wordt gevonden is hier een voorbeeld van. Ombuigen kan eveneens nodig zijn als het dreigingsbeeld wijzigt en er andere fysieke middelen nodig zijn. Dit is niet een ondenkbare situatie in een wereld die onrustig is. Zo stelt Instituut Clingendael dat het internationale systeem zich naar een onzekerder situatie heeft bewogen met een groeiend aantal risico's.¹⁷

In het algemeen geldt dat als politieke of internationale omstandigheden aanpassing van omvang of samenstelling van defensiemiddelen nodig maken, flexibiliteit raadzaam is. Deze buigzaamheid was voor het vallen van de muur niet nodig, want toen was de omgeving van Defensie en daarmee ook de organisatie, niet aan veel verandering onderhevig. Die tijd van stabiliteit is – in de periode van 1990 tot nu – voorbij. Als wordt verwacht, en dat is klaarblijkelijk voorstelbaar, dat die veranderingen zullen voortduren dan moet worden overwogen om de organisatie te ontdoen van alle ondersteunende delen, die werkzaamheden verrichten die ook derden zouden kunnen doen. Natuurlijk gaat uitbesteding met risico's gepaard. Een geringe financiële flexibiliteit heeft echter, vanwege de werkwijze, ook nadelen, zoals omstandig hierboven is toegelicht.

Als de kans bestaat dat taakuitvoering en middelen de komende jaren zullen veranderen en als de krijgsmacht hier soepel op moet kunnen inspelen, dan is het raadzaam om de financiële structuur hierop aan te passen. Dan valt er niet aan te ontkomen om wat te doen aan de starheid van de personeelsuitgaven.

Dr. E.J. (Eric Jan) de Bakker, KTZA b.d., is econoom. Hij dankt R.J. (Ron) Berkhout voor zijn commentaar op een eerdere versie.

Noten

- 1 Minister van Defensie, *Brief inzake Defensie na de kredietcrisis* (8 april 2011).
- 2 Minister van Defensie *Nota van wijziging TK 32500 X nr 11* (2 november 2010).
- 3 Minister van Defensie, *Brief inzake Defensie na de kredietcrisis* (8 april 2011).
- 4 Idem.
- 5 E.J. de Bakker, R.J.M. Beeres, *Uitstel of afstel van investeringen?* *Marineblad* 121(2011) (2) 9-13.
- 6 Algemene Rekenkamer, *Het verschijnsel van de boegwolk bij de realisatie van de uitgavenbegroting van de Koninklijke marine*, TK 19646 nr 1-2 (1986).
- 7 Minister van Defensie, *Defensienota 1984*, TK 18169 nr 8 (1984).
- 8 €3 miljard/60.000 werknemers.
- 9 Zie www.lhbw.de
- 10 zie www.babcock.co.uk
- 11 Minister van Defensie, *Brief inzake Nederlandse luchtvaartcluster*, TK 25820 (2010).
- 12 zie www.caterersearch.com en www.sodexousa.com.
- 13 L.J.E. Smits et al., *Leren van burelen. Onderzoek naar twee ICT-uitbestedingen in Duitsland en het Verenigd Koninkrijk*, Het Expertise Centrum (2010).
- 14 F. Hendrickx et al., *De Koninklijke Marine als Maritieme Leader Firm*, Stichting Maritiem Land (2003) 48.
- 15 S.Gebicke, S. Magrid, *Lessons from around the world McKinsey on Government* (2010).
- 16 NATO *Financial and Economic Data relating to NATO Defence* NATO PR/CP9 (2012) en rapport S.Gebicke, S. Magrid.
- 17 J. van der Lijn, A. Teftedarija, *Strategische Monitor 2012*, Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen Clingendael (2012).

BOEKEN

De Tweede Wereldoorlog
 Uitgever : Anthos, 2012
 Auteur : Antony Beevor
 Omvang : 960 blz. (geïllustreerd)
 Prijs : € 39,50 euro
 ISBN : 9789026325922

De Britse militaire historicus Antony Beevor verraste ons eerder met prachtige studies als *Stalingrad* (1998) en *D-Day* (2009). Ditmaal schreef hij een

samenvattende geschiedenis van de hele Tweede Wereldoorlog. Hij wilde proberen 'te begrijpen hoe de complexe puzzel als geheel in elkaar paste'. Opnieuw is het boek een succes. Het stond deze zomer hoog genoteerd op de Britse bestsellerlijsten.

Toch is het boek niet helemaal van dezelfde kwaliteit als Beevors eerdere studies die steeds een enkele, dramatische veldslag behandelden. Daar excelleerde de auteur door de belichting van perspectieven van de strijdende partijen aan de hand van de ervaringen van de commandanten en van de soldaten in het veld. *De Tweede Wereldoorlog* lijkt soms een lange opsomming van veld- en zeeslagen. 'One damn battle after another', zo oordeelde het Britse dagblad *The Guardian*. Hiertoe draagt ook bij de keuze van de auteur om zich te beperken tot de oorlogvoering als zodanig. Voor economische, technologische en organisatorische aspecten daarachter kan de lezer beter terecht bij het boek van Paul Kennedy

'De kering van het tij' (besproken in het oktobernummer van het *Marineblad*).

Maar ook wanneer Beevor misschien een minder geslaagd boek heeft geschreven, is het de moeite waard. *De Tweede Wereldoorlog* kent prachtige hoofdstukken, vaak gebaseerd op de meest recente studies. Bijvoorbeeld over de val van Frankrijk in mei-juni 1940. 'De Fransen zouden een goede kans hebben gemaakt [...] als hun commandanten sneller hadden gereageerd', meent Beevor. De Slag bij Midway in juni 1942, de tankslag bij Koersk in juli 1943 en de verovering van de Japanse eilanden Iwo Jima en Okinawa in maart en juni 1945 worden eveneens boeiend beschreven. De slag in de Java Zee krijgt slechts een alinea. Nederland komt verder alleen terloops in het boek voor.

Ook in dit overzichtswerk toont Beevor oog voor de menselijke details. Met vervoer beschrijft hij de lotgevallen van de 145 Poolse piloten die voor de *Royal Air Force*

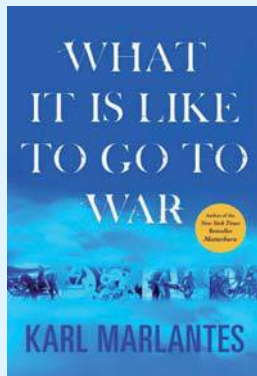
in de slag om Engeland vochten. Na de capitulatie van hun land waren zij, vaak via Roemenië, naar Frankrijk gegaan en vandaaruit naar Groot-Brittannië. De Engelsen hadden grote waardering voor hun inzet. Toch zagen plattelanners hen, als zij waren neergeschoten, nog wel eens aan voor Duitsers. Een Poolse piloot beschrijft hoe zijn parachute in de takken van een eik bleef vastzitten. Met hooivorken en stokken kwamen de boeren aangerend: 'Een van hen, die met een geweer was gewapend, riep "Hände hoch!" In mijn beste Engels bracht ik uit: "Fuck off". De dreigende gezichten klaarden onmiddellijk op. "Hij is een van ons", riepen ze in koor.'

Het boek opent in Normandië in juni 1944 met de gevangenneming van een jonge soldaat in Duits uniform. De Amerikaanse paratroepers dachten dat het om een Japanner ging, maar hij kwam uit Korea. Yang Kyoungjong was in 1938 door de Japanners ingelijfd voor hun legers in Mantsjoerie. Daar was hij een jaar later door de sovjets krijgsgevangen

genomen en vervolgens in het Rode Leger opgenomen. In 1943 raakte hij in Duitse handen en werd hij naar de Noorzeekust overgeplaatst om bunkers te bouwen. Met dit voorbeeld maakt Bevoor niet alleen duidelijk dat het wel degelijk ging om een wereldoorlog, maar wil hij ook laten zien hoe historische gebeurtenissen een individu als een immense kracht kunnen overspoelen. Yang Kyoungjong kwam er uiteindelijk relatief goed vanaf. Hij emigreerde naar de VS en zou in 1992 in Illinois overlijden.

Al met al schreef Bevoor een knappe, *state of the art* geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog. Dat is een mooi prestatie. Bevoor: 'Geen enkele andere periode in de geschiedenis is zo'n rijke bron voor de bestudering van dilemma's, persoonlijke en massale tragedies, het corrumperende van machtspolitiek, ideologische hypocrisie, de zelfzucht van commandanten, verraad, perversiteit, zelfopoffering, onvoorstelbaar sadisme en onverwachte compassie'. Uitgever Anthos verdient alle lof voor de mooie, gebonden uitgave. Het boek is rijk geïllustreerd en ruim voorzien van kaarten. Ook de vertaling staat als een huis.

Dr. J.W.L. Brouwer
Centrum voor Parlementaire
Geschiedenis, Radbouduniversiteit
Nijmegen

What it is like to go to war
Uitgever : Atlantic books
Auteur : Karl Marlantes
Omvang : 272 pag.
Prijs : € 18,99
ISBN : 9780857893772

Karl Marlantes diende in Vietnam als pelotoncommandant bij de infanterie van het Amerikaanse Korps Mariniers. Voor zijn inzet tijdens gevechtsacties is hij meerdere malen onderscheiden, onder meer met het *Navy Cross*. Tijdens zijn tour sneuvelden ten minste 20 mariniers onder zijn bevel. Om deze ervaringen te verwerken schreef Marlantes de roman *Matterhorn*, die in 2009 voor het eerst uitkwam en in 2010 in de Verenigde Staten in meerdere *bestseller*-lijsten stond genoteerd. Het jaar erop verscheen *What it is like to go to war*, een non-

fictie verslag van zijn verwerking van de oorlog. Het is duidelijk dat beide boeken hun specifieke rol hebben in het proces dat Marlantes doormaakte. Lezers van *Matterhorn* zullen na het lezen van *What it is like to go to war* in de fictieve luitenant Mellas, Marlantes zelf herkennen.

What it is like to go to war behandelt meer dan alleen Marlantes' memoires. Marlantes wil de oorlog proberen te begrijpen en dit begrip overbrengen aan jonge officieren, beleidsmakers en gewone burgers. De verhaallijn gaat over de tegenstelling die oorlog met zich meebrengt. Oorlog breekt mensen, maakt mensen kapot, maar diezelfde oorlog kan iemand ook maken, iemand vormen. Militairen moeten handelen in strijd met hun morele en ethische waarden – het doden van de medemens in de vorm van de vijand – zonder deze normen en waarden te verliezen. Om deze tegenstrijdigheden te illustreren komt Marlantes met eigen ervaringen en waarnemingen, die dermate pakkend en beeldend beschreven zijn dat het ook scènes uit zijn roman *Matterhorn* hadden kunnen zijn.

Om een verklaring te geven voor deze tegenstellingen maakt Marlantes gebruik van een breed scala aan studies en geschriften, maar hij blijft weg bij de bekende standaardwerken over de oorlogvoering, zoals Sun Tzu of Clausewitz. Zo schotelt hij de lezer de psychologie van Carl Jung en het werk van de Amerikaanse mytholoog Joseph Campbell voor. Tevens passeren Homerus' *Odyssee* en het klassiek Indiaas filosofisch werk *Mahabharata* de revue en wordt de lezer getraakteerd op poëzie en folklore van Vikingen en Noord Amerikaanse indianen. De keuze is niet toevallig, deze teksten hebben stuk voor stuk een bijdrage geleverd aan Marlantes' psychologische en filosofische meditatie, zijn inspanningen om in het reine te komen met zijn gevechtservaringen.

Marlantes vergelijkt het gevecht of contact met de vijand met onveilige sex; het is spannend en opwindend, heeft daardoor een enorme aantrekkingskracht, maar kan gruwelijke consequenties hebben. De opwindende is tijdelijk, de schade blijvend. De vergelijking is opzettelijk weinig subtiel. Een tweede vergelijking die hij maakt is met het gebruik van cocaïne, een kortstondige *high* tegen een hoge prijs. Marlantes wil schokken, de oorlog schokt immers ook. De eerste schok was zijn constatering in Vietnam dat de conventionele normen niet meer van toepassing leken. De tweede schok kreeg hij na thuiskomst in een vijandige maatschappij, die geen waardering had voor zijn offers.

Marlantes pleit voor wat hij noemt de Tempel van Mars, *a warrior's sphere*. Deze krijgersfeer moet de jonge militair voorbereiden op het gevecht, niet alleen fysiek, maar vooral psychisch. *The Marine Corps taught me how to kill but*

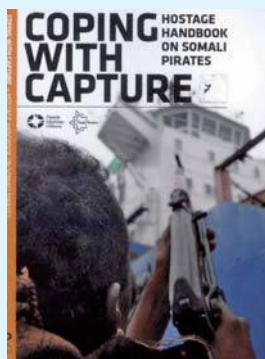
didn't teach me how to deal with the killing aldus Marlantes. De krijgersfeer moet hier uitkomst bieden door betekenis te geven aan de chaos en geweld van een oorlog.

Het boek is het resultaat van een 40-jarige verwerking van de oorlog en dat straalt het ook uit. Als Marlantes zijn gevechtsacties beschrijft dan doet hij dat in dezelfde rauwe en aangrijpende

stijl die *Matterhorn* tot een klassieker heeft gemaakt. Hier is Marlantes op zijn best. Zwakker wordt het als Marlantes uit zijn persoonlijke ervaringen universele lessen probeert te trekken. *What it is like to go to war* is dan ook vooral een betoog, een opinie, maar geen wetenschappelijk werk. Marlantes rekent af met zijn ervaringen en geeft stof tot nadenken.

MAJMARN R.A.J. de Wit

BOEKSIGNALEMENT

Coping with Capture

De Deense organisatie *Citadel Solutions* heeft onlangs een handig handboekje uitgegeven, waarin alles te lezen valt over Somalische zeeroverij. Experts op het gebied van zeeroverij, Somalische taal en cultuur, crisis psychologie, eerste hulp in crisissituaties, *basic survival* en *hostage survival* hebben er aan bijgedragen.

Beschreven wordt hoe zeeroverij in Somalië is ontstaan, hoe men is georganiseerd en hoe men te werk gaat. De samenstellers staan stil bij de strategie en technieken van een aanval, hoe kapers aan boord komen en hoe men zichzelf kan beveiligen. De nadruk ligt echter op een nog nauwelijks bekend aspect van een kaping: wat moet je doen als je schip is overvallen en de bemanning wordt vastgehouden als gijzelaar. Uitgebreid komen daarbij onderwerpen aan de orde als: de shock van gevangenneming, de gevangenschap, overleven tijdens gevangenschap, hoe gedragen de kapers zich op je schip, wat moet je doen als je wordt meegenomen naar de wal, veel voorkomende ziektes en verwondingen, mishandeling en marteling, de kunst van geestelijk overleven, interactie met de kapers, hun religie en gewoontes, de rol van de in de nabijheid zijnde militaire eenheden, de onderhandelingen en de rol van familie. Ook worden de gebruikte wapens beschreven en is een handige woordenlijst opgenomen.

Het boek is uitgevoerd in een zeer handzaam formaat, zodat het gemakkelijk meegenomen kan worden. Een uitgave die voor iedere zeevarende die het zeeroverij bedreigde gebied doorkruist, waardevolle informatie bevat. Maar ook voor iedere *Company Security Officer*. Eigenlijk gewoon een heel interessant boek voor iedereen die meer wil weten over de achtergrond en werkwijze van Somalische zeerovers.

H.A. L'Honoré Naber

Voor meer informatie en bestellen, scan de QR code of ga naar copingwithcapture.com

Aan het woord deze keer de gebroeders Pieter en Paul Goedhart. De een kwam min of meer toevallig bij de KM, de ander wist al van jongs af aan dat hij bij de Marine wilde werken.

Naam	: Pieter Johannes Goedhart
Geboortedatum	: 15 augustus 1984
In dienst	: 13 augustus 2002
Huidige rang en functie	: LTZA 2 OC, Hoofd Logistieke Dienst van Hr. Ms. Groningen

Naam	: Paul Timotheüs Goedhart
Geboortedatum	: 6 april 1989
In dienst	: 14 augustus 2007
Huidige rang en functie	: LTZ3, PBI wachtsofficier a/b Hr. Ms. Zeeland

Paul (links) en Pieter Goedhart op de dag van de beëdiging van Paul, juni 2011.

Vanwaar jullie keuze voor de Marine?

Pieter: 'Eerlijk gezegd gebeurde dat toevallig. In de 6e klas van het VWO wist ik heel duidelijk wat ik wilde studeren: Economie & Recht aan de Erasmus-universiteit in Rotterdam. Tot ik op een gegeven moment een halve dag vrij van school kreeg om een studiebeurs in Utrecht te bezoeken. Samen met een aantal schoolvrienden zag ik dit als kans om een halve dag lekker op een

terrasje te hangen. Voor de vorm zijn we toch maar even naar de beurs gegaan. De stand van de KM trok mij wel aan. Een aardige mevrouw achter de tafel vroeg mij wat voor studie ik wilde gaan doen. Toen bleek toevallig dat ik die studie ook kon volgen bij de marine! Binnen 5 minuten wist zij mij te lijmen en een pakket folders aan te smeren. Ik keerde huiswaarts met een goed gevulde plastic tas van de KM. De rest is geschiedenis en ik werk alweer 10 jaar voor deze baas. Hieruit blijkt maar weer dat werven op een beurs kan lonen.'

Paul: 'het is toch wel bijzonder dat je samen met je broer in een buitenlandse haven op stap kan'

Paul: 'Van jongs af aan was ik gefascineerd door schepen, de zee en het varen, maar ook door geschiedenis, vooral de militaire kant ervan. Dit in combinatie met de wens om wat van de wereld te zien en de behoefte aan een uitdagende baan resulteerde in mijn keuze voor de Marine.'

Voor welk korps heb je gekozen?

Pieter: 'Administratie.' Paul: 'Zeedienst'.

Wat doe je momenteel?

Pieter: 'Sinds januari ben ik Hoofd Logistieke Dienst aan boord van de Groningen. Een interessante functie aan boord van het nieuwste patrouillevaartuig van Defensie. Het leuke aan deze functie is dat je met een relatief kleine club (7 personen) verantwoordelijk bent voor de logistieke organisatie aan boord van een grote bovenwater eenheid.'

Paul: 'Sinds september 2012 ben ik geplaatst aan boord van de Zeeland als PBI wachtsofficier'.

Hebben jullie beroepsmatig veel contact met elkaar?

Pieter: 'Niet veel. Wij zijn op dit moment allebei werkzaam zijn aan boord van een OPV. Paul op de Zeeland, ik op de Groningen. De bemanning van beide schepen heeft wat intensiever contact met elkaar dan gebruikelijk. Daardoor zien wij elkaar wel wat vaker.'

Paul aan boord van de Urania, juli 2012.

We proberen elkaar wel regelmatig op te zoeken en de laatste verhalen uit te wisselen.'

Paul: 'De Groningen en de Zeeland waren vrij recent samen twee weken op pad, waar ook een havenbezoek aan vast zat. Dan is het toch wel bijzonder dat je samen met je broer in een buitenlandse haven op stap kan.'

Wat waren jullie verwachtingen toen jullie bij de KM aantraden? Zijn die uitgekomen?

Pieter: 'Ik had niet specifieke verwachtingen. Natuurlijk heb je wel een beeld van het werken bij de KM en reken je op een uitdagende baan, waarbij je veel van de wereld zult zien. Die laatste twee zaken zijn gelukkig uitgekomen.'

Paul: 'Ik verwachtte wel een uitdagende opleiding/baan en wat van de wereld te zien. Dat is redelijk uitgekomen. De opleiding die ik heb gevolgd (Militaire Systemen en Technologie) was zeker een uitdaging en dat geldt ook voor mijn huidige plaatsing. Daarbij heb ik in de afgelopen vijf jaar al aardig wat landen bezocht.'

Paul, heeft je oudere broer je keuze beïnvloed?

'Nee, het was eerder andersom. Toen Pieter thuis vertelde dat hij misschien bij de Marine wilde gaan solliciteren moedigde ik hem als eerste aan. Wel is het zo dat de vele verhalen die hij vertelde mij hebben gesterkt in mijn keuze voor de Marine.'

Waarin verschillen jullie het meest van elkaar?

Pieter: 'Uiterlijk lijken we op elkaar: dezelfde houding, dezelfde uitstraling, maar ook innerlijk. Zo zijn we allebei serieus bezig met

ons werk en hebben nagenoeg dezelfde humor. Paul is alleen iets rustiger en 'droger'. Waar ik enkele volzinnen gebruik om iets te vertellen, vindt Paul enkele woorden meer dan voldoende.

Paul heeft een veel duidelijker beeld van wat hij wil en heeft meer discipline om dat te bereiken. Hij wist op jonge leeftijd al dat hij naar de KM zou gaan en heeft dan ook alles op alles gezet om dit te bereiken. Nu zie je dat weer: ook zijn studie MS&T heeft hij met goed gevolg afgerond, iets waar ik veel respect voor heb. Ik kreeg die houding pas op later, tijdens mijn functie als voorlichter/communicatieadviseur. Daarvoor was het voornamelijk feestvieren en vooral niet te serieus met de studie bezig zijn.'

Paul: 'We lijken veel op elkaar maar verschillen vooral in de manier van communiceren, in het algemeen heeft Pieter wat meer woorden nodig om zichzelf uit te drukken.'

Hoe zien jullie de toekomst voor jezelf en voor de Marine/Defensie?

Pieter: 'Tot nu toe kan ik terugkijken op een erg prettige tijd bij de KM. Ik heb in korte tijd enkele leuke en uitdagende functies mogen bekleden en ook op dit moment ga ik met plezier naar mijn werk. Zolang ik het naar mijn zin heb bij deze baas, blijf ik er graag. Natuurlijk sluit ik mijn ogen niet voor mijn omgeving. Zodra ik meer groeimogelijkheden en kansen buiten Defensie zie, zal ik deze ook zeker aangrijpen. Maar tot nu toe is daar nog geen sprake van en zie ik de toekomst positief in.'

Ondanks dat Defensie zich op dit moment in zwaar weer bevindt, zie ik nog steeds een grote toegevoegde waarde voor de KM. Je hoeft je alleen maar te bedenken dat 70% van de wereldbevolking binnen een straal van 200 km van de kust leeft en het overgrote deel van de wereldhandel over zee wordt getransporteerd. Het is alleen te hopen dat de politiek dit belang →

Pieter tijdens zeilvakantie Corfu, augustus 2011.

32 MARINEFAMILIE

ook tijdig onderkent. Voor ons als KM is het dus van belang deze boodschap uit te dragen: laten zien wat we in onze mars hebben. Gelukkig heeft de KM nog middelen en mogelijkheden genoeg om dat te doen: counterdrugs operaties in het Caraïbisch gebied, de antipiraterijmissie in Somalië, het leveren van VPD's, ondersteuning van de maritieme EOD, etc.'

Paul: 'Ik heb vertrouwen in de toekomst met betrekking tot de Marine, ik zie namelijk een blijvende relevantie voor het bestaan van deze organisatie. Sterker nog, ik denk dat we in de toekomst

Pieter: 'voor ons als KM is het van belang te laten zien wat we in onze mars hebben'

relevanter gaan worden, gezien de huidige ontwikkelingen op het wereldtoneel. Wel maak ik mij soms zorgen over de manier waarop het gat tussen deze relevantie en de werkelijkheid wordt gevuld. In mijn ogen schieten we namelijk nu al redelijk tekort in capaciteit om de grondwettelijke taken van de krijgsmacht te vervullen. Voor mijzelf zie ik ook nog zeker wel een toekomst bij deze baas.

Wel is het zo dat ik af en toe de indruk krijg dat de personeelsinstroom wat beter op het aantal beschikbare plaatsingen afgestemd kan worden. Het is namelijk voor mij nu lastig om mijn PBI snel af te ronden, omdat er eigenlijk te veel PBI-ers zijn en te weinig varende plaatsingen. Ik verwacht dat dit voor mij ook nog wel zijn invloed heeft op de beschikbaarheid van toekomstige plaatsingen.'

Wat is jullie levensmotto?

Pieter: 'Tel je zegeningen. Dit komt ongetwijfeld voort uit mijn christelijke levensvisie. Het stemt mij dankbaar wanneer ik kijk naar wat ik heb gekregen: een hechte familie, leuke vrienden, een goed huwelijk met een fantastische vrouw en niet in de laatste plaats een uitdagende, afwisselende baan. Het lijkt mij dan ook zeer vermoeiend om constant bezig te zijn met zaken die je niet hebt of niet kunt krijgen. En juist in deze tijd zie je dit laatste veel gebeuren.'

Paul: 'Ik leef niet naar een levensmotto, maar wel naar bepaalde normen en waarden die voortvloeien uit mijn (christelijke) levensovertuiging.'

INGEZONDEN MEDEDELINGEN

Defensie Bridgekampioenschappen 2013

In 2013 vinden de Defensie Bridge Kampioenschappen plaats op 13 april in Utrecht. Deelname staat open voor iedereen die werkzaam is of is geweest bij Defensie, voor burgerambtenaren en militairen, veteranen, gepensioneerden, leden van de Nationale Reserve en ex-dienstplichtigen. Men is vrij in het kiezen van een bridgepartner. Die hoeft dus niet aan deze voorwaarde te voldoen.

De kosten bedragen 25 euro per paar, waarvoor men tevens een lunch krijgt. De wedstrijd bestaat uit een voorronde (de ochtendzitting) en een finale, waarbij alle deelnemers op basis van het resultaat van de ochtendzitting in drie groepen worden ingedeeld. De kampioen kan alleen uit de hoogste groep komen, maar voor elke groep zijn er ook aparte prijzen.

Locatie : Nationaal Denksportcentrum Den Hommel, Kennedylaan 9 te Utrecht

Aanvang : 10.00 uur, einde ca 18.30 uur.

Informatie : kol b.d. M. Felix,

marcelfelix@kpnmail.nl, tel. 0630724160.

<http://defensiebridgekampioenschap.marfel2010.nl>

Gezocht: debutanten van het Oostenrijks debutantenbal

Het is een goede traditie dat adelborsten deelnemen aan het Oostenrijks debutantenbal, ook wel Wiener Ball en voorheen Ball der Österreicher genaamd.

Deze avond is voor iedere debutant een unieke belevenis en zorgt voor mooie herinneringen. Helaas is een groot deel van de gegevens van oud-debutanten met wisselingen binnen de organisatie verloren gegaan. Het Oud-Debutanten Comité is nu op zoek naar oud-debutanten om deze gegevens te herstellen.

Het Oud-Debutanten Comité organiseert reünies, activiteiten en meer. We hopen hierbij zoveel mogelijk oud-debutanten te mogen

verwelkomen, dus we hopen dat u zich massaal bij ons zult melden! Bij voorbaat dank,
Oud-Debutanten Comité van het Wiener Ball

odcwienerball@gmail.com

Het Oostenrijks debutantenbal

www.wienerdebutanten.nl

www.facebook.nl/ouddebutanten

@wienerdeb

Presentatie toekomstperspectief in de Admiraliteitsraad

Sinds begin 2011 heeft de werkgroep Jongeren van de KVMO in samenwerking met de afdeling Personeel & Organisatie van het Commando Zeestrijdkrachten drie bijeenkomsten 'Toekomstperspectief' voor de groep jonge marineofficieren georganiseerd.

Het doel van deze bijeenkomsten was voornamelijk het aangaan van de dialoog met deze groep over thema's zoals loopbaanperspectief, loopbaanpaden en wensen met betrekking tot maatwerk en zelfsturing. Na de derde bijeenkomst eind oktober 2012 is de werkgroep Jongeren (WGJ) uitgenodigd een presentatie te houden in de Admiraliteitsraad om de AR te informeren over de onderwerpen die tijdens de drie bijeenkomsten naar voren zijn gekomen. Op 4 december jl. hebben de voorzitter van de werkgroep Jongeren en twee loopbaanbegeleiders deze presentatie verzorgd.

Tijdens de bijeenkomsten toekomstperspectief is naar voren gekomen dat het huidige personeelsbeleid zich meer zou moeten richten op talentmanagement in de vorm van instrumenten voor zelfreflectie, capaciteitstesten, persoonsgebonden opleidingsbudgetten en stage mogelijkheden (buiten Defensie). Een terugkerend thema tijdens de bijeenkomsten was de behoefte aan een reflectiemoment of loopbaanscan halverwege de looptijd als subaltern officier, waarmee een betere invulling gegeven kan worden aan het persoonlijk ontwikkel plan en het ontwikkelen van competenties. Tijdens de presentatie is daarom het voorstel gedaan om een pilot te gaan starten voor het gewenste reflectiemoment. Deze wens is positief ontvangen door de AR en

na het winterverlof wordt gestart met een pilot tot medio 2013. Daarnaast zijn de volgende verbetervoorstellen gedaan om de jonge officier te boeien en te binden:

- Benut het potentieel van jonge officieren, bijvoorbeeld in projecten;
- Onderzoek de mogelijkheden op het gebied van opleidingen om daadwerkelijk invulling te geven aan 'leven lang leren', evt. aansluiting op het reflectiemoment;
- Inventariseer de mogelijkheden voor stageperiodes bij andere ministeries (dan wel het bedrijfsleven) met daarna de mogelijkheid om de opgedane ervaring en competenties te benutten binnen Defensie.

na het winterverlof wordt gestart met een pilot voor een reflectiemoment/loopbaanscan

Deze onderwerpen zullen in de loop van 2013 nader worden onderzocht. De werkgroep Jongeren vindt het van groot belang om de dialoog gaande te houden en zal daarom in 2013 een nieuwe bijeenkomst organiseren.

Foto's van één van de bijeenkomsten 'Toekomstperspectief'.

OPS-borrel Hr.Ms. De Ruyter

Op donderdag 29 november organiseerde de WGJ alweer de derde borrel van 2012 op een operationele locatie (OPS-borrel). Ook deze keer werd een geslaagde borrel gehouden, waarbij jonge officieren en adelborsten in een ontspannen setting konden bijpraten met oude bekenden, nieuwe collega's en discussies konden voeren.

Activiteiten Werkgroep Jongeren 2013

In 2013 krijgen de OPS-borrels een vervolg. In het volgende Marineblad volgt meer informatie over de data van de activiteiten van de WGJ in 2013.

15 jan Bijeenkomst werkgroep

Locatie : Marineclub
Aanvang : 17.00 uur

24 jan Nieuwjaarsborrel a/b van Hr.Ms. Johan de Witt

Tijd : 19.00-21.00 uur

Meld je aan via Facebook of secretaris@kvmo.nl

Voor in uw agenda!

7 maart 2013: 3e KVMO-Veteranendag

De Werkgroep Postactieven van de KVMO organiseert op donderdag

7 maart 2013 voor de derde maal de KVMO-Veteranendag op het Marine Etablissement Amsterdam.

Het programma biedt in de eerste plaats alle gelegenheid voor onderling contact. Daarnaast is op de voormiddag tijd ingeruimd voor enkele boeiende verhalen van verrassende sprekers. Het

intermezzo vóór aperitief en maaltijd wordt verzorgd door Wieteke van Dort met haar alter ego Tante Lien! In de middag bestaat gelegenheid verder bij te praten tijdens een rondvaart door het Oostelijk havengebied en de historische grachtengordel van Amsterdam.

Bij de KVMO geregistreerde veteranen ontvangen in januari a.s. allen een persoonlijke uitnodiging (met meer gedetailleerd programma), waarop kan worden ingeschreven.

Actief dienende veteranen zijn vanzelfsprekend ook zéér welkom! Zij kunnen zich via de mail, info@kvmo.nl, aanmelden en ontvangen dan nadere informatie.

Wijzigingen hoofdbestuur KVMO

Op 5 november is KLTZA Rob Hunnago teruggetreden als voorzitter KVMO. Vicevoorzitter KLTZ ing. Marc de Natris neemt het voorzitterschap waar, totdat de Algemene Ledenvergadering in juni 2013 een nieuwe voorzitter heeft gekozen. In het volgende Marineblad verschijnt de vacaturestelling.

Wegens overplaatsing heeft KLTZ Wilco Kramer zijn lidmaatschap van het hoofdbestuur en zijn voorzitterschap van de afdeling Midden, beëindigd. Bij het ter perse gaan van dit Marineblad is nog geen opvolger bekend.

Oproep

Bij deze doet het hoofdbestuur een beroep op u, leden van de KVMO: bent u woonachtig/geplaatst in de regio Midden en wilt u zich voor een periode inzetten voor de vereniging door lid te worden van het hoofdbestuur? Bestuurservaring is een pré maar zeker geen voorwaarde.

Voor meer informatie en aanmelding kunt u zich wenden tot de wnd. voorzitter Marc de Natris: voorzitter@kvmo.nl of 070-3839504.

2013: een jubileumjaar voor de

In 2013 is het 130 jaar geleden dat de KVMO is opgericht, om precies te zijn op 10 april 1883, naar aanleiding van het vergaan met man en muis van Zr.Ms. Adder in 1882 als gevolg van technisch-operationele en veiligheidsgebreken.

Deze ramp gedenken we met een herdenking bij het monument voor de Adder in Den Helder op 10 april 2013, tevens de officiële start van het jubileumjaar. Op 13 juni 2013 wordt een groots symposium gehouden in Amsterdam met bekende sprekers over de toekomst van de Koninklijke Marine die in 2013 525 jaar bestaat, waarvan 200 jaar Koninklijk.

Ook het Marineblad, dat voor de gelegenheid een nieuwe layout heeft gekregen, schenkt aandacht aan het jubileum, met themanummers en speciale jubileumrubrieken.

Noteer de data nu alvast in uw agenda!

Kantoorluiting

Het kantoor van de KVMO is gesloten van maandag 24 december 2012 t/m dinsdag 1 januari 2013.

Het hoofdbestuur van de KVMO heeft de droeve plicht u in kennis te stellen van het overlijden van:

KLZ P.A. Timmerman († 25 november 2012)
KTZ b.d. J.L. Dencher († 24 november 2012)
KOLMARN b.d. mr. N. de Waard († 6 november 2012)
A.E.R. Tiel († 18 oktober 2012)
LTZTA 1 KMR B.A.L. Vreeburg († 10 oktober 2012)

Wij betuigen de nabestaanden onze deelneming en wensen hun veel sterkte toe.

Correctie: In het vorige Marineblad is de rang van het overleden KVMO-lid H.J. van Eck onjuist weergegeven. Zijn rang is LTZV 1 b.d.

Lieve mensen,

Wij willen jullie allen bedanken voor alle lieve aandacht, woorden, kaarten en prachtige bloemstukken tijdens Pim zijn ziekte en begrafenis. Wij hebben mooie herinneringen aan de dienst; prachtige woorden zijn gesproken en mede door het ceremoniële gedeelte was het een warm en waardig afscheid.

Wij moeten verder met een grote leegte en verdriet, maar zullen de woorden van Pim meenemen die we in het lied tijdens de dienst konden beluisteren:

*"Don't drown in your tears.
Push your head towards the air."*

Pim zal in ons hart altijd bij ons zijn.

Lieve groet,

Yvonne, Milou, Robin

AFDELINGSACTIVITEITEN VOORJAAR 2013**Afdeling Noord**

8 jan **PA borrel met aansluitend buffet (ism KVEO)**
Locatie : Marineclub, Den Helder
Aanvang borrel : 17.30 uur
Aanvang buffet : 19.00 uur
Kosten buffet : € 21,00 p.p.

Opgave voor deelname aan het buffet kan tot 3 januari 2013 per e-mail naar: am.wilhelmus@mindef.nl

Afdeling Midden

8 jan **Afdelingsvergaderingen**
12 feb Locatie : wisselend, in Den Haag. Zie voor actuele info
12 mrt **www.kvmo.nl/afdelingsactiviteiten**
9 apr Aanvang : 17.00 uur
8 mei
11 juni

Afdeling Zuid**Nieuwjaarsborrel met broodmaaltijd (KVMO)**

Locatie : de Merelhoeve
Aanvang : 13.00 uur

Borrel met lezing Notaris Heuvelmans over familierecht en estate planning en diner (KVNRO)

Locatie : de Merelhoeve
Aanvang : 17.00 uur

Borrel met lezing v.d. Merbel over "Door" en diner (KVEO)

Locatie : de Merelhoeve
Aanvang : 17.00 uur

Oranjeborrel met broodmaaltijd (KVMO)

Locatie : de Merelhoeve
Aanvang : 13.00

Barbecue (KVMO)

Locatie : de Merelhoeve
Aanvang : 18.00 uur

N.B.: de activiteiten staan open voor KVMO-leden, ook als een andere vereniging de organisatie verzorgt (vermeld tussen haakjes).

De deadline voor aanleveren van kopij voor de rubriek KVMO-zaken voor het februari-nummer 2013 is 15 januari 2013.

De Koninklijke Vereniging van Marineofficieren**Ere-leden:**

KTZT b.d. ir. S.J.J. Hoffmann
KTZA b.d. drs. G. Brand
KOLMARN b.d. A.H.P. Knoppen
KTZ b.d. L.J.M. Smit
KTZA b.d. drs. T.G.D. Steenbeek

Hoofdbestuur:

Voorzitter:
KLTZ ing. M.E.M. de Natris
(waarnemend)
Vice-voorzitter:
KLTZ ing. M.E.M. de Natris
Secretaris:
LTZA 2 OC drs. T.R. Timmerman
Penningmeester:
LTZT 1 ing. J. Baas MSc

Namens Afdeling Noord

KLTZE ing. F.J.J. Schoonhoff

Namens Afdeling Midden

Vacature

Namens Afdeling Zuid

KLTZ b.d. K.F.J. Henkelman
Namens Werkgroep Postactieven
KTZA b.d. P.J.G. van Sprang
Namens Werkgroep Elders Actieven
MAJMARN KMR drs. H. Steensma
Namens Werkgroep Jongeren
Vacant

Afdelingsbesturen:

Noord:
KLTZE ing. F.J.J. Schoonhoff
KLTZ P.J. van Maurik
LTZE 1 mw. J.S.I. Bisdonk
LTZVK 2 OC b.d. H.T. van Wilgenburg

LTZSD1 b.d. mw. A.L.P. Vrijburg
LTZE 2 OC dr. ir. W.L. van Norden

Midden:

KLTZE ir. J.J. Bleijs
KLTZ b.d. J. de Jonge
KTZA b.d. P.J.G. van Sprang
LTZA 2 OC mr. N.H. van de Pol

Zuid:

KLTZ b.d. K.F.J. Henkelman
maj KL b.d. P. van der Laan
(vicevoorzitter)
KLTZSD A.J. Zwiers
KLTZT T.S. van Tongeren
KLTZA b.d. P.A. Brons (postactieven)

Caribisch Gebied:

KLTZ ing. W.P. Groeneveld EMSD

Adres secretariaat:

Wassenaarseweg 2
2596 CH Den Haag
T : 070-3839504
F : 070-3835911
E : info@kvmo.nl
W : www.kvmo.nl

De KVMO heeft een samenwerkingsverband met Onderlinge Bijstand (www.onderlingebijstand.nl). Voor nadere informatie of het verkrijgen van aanvraagformulieren kunt u contact opnemen met het secretariaat KVMO.

Het bestuur van de KVMO, de
redactie van het Marineblad en
alle medewerkers wensen u en
de uwen prettige feestdagen en
een voorspoedig 2013